

PROGRAM ZA CJELOŽIVOTNO UČENJE

OPĆI POZIV NA NATJEČAJ 2011.-2013.

STRATEŠKI PRIORITETI 2013.

UVOD	4
1. OPĆI I POSEBNI CILJEVI PROGRAMA ZA CJELOŽIVOTNO UČENJE	4
2. OPĆI KONTEKST JAVNE POLITIKE	5
3. OPĆI PRIORITETI	7
4. TRANSVERZALNI UVJETI	10
5. KAKO KORISTITI OVAJ DOKUMENT	11
POGLAVLJE 1. – SEKTORSKI PROGRAMI	12
1. Comenius – školsko obrazovanje	12
1.1. Mobilnost i partnerstva.....	14
1.2. Multilateralni projekti.....	15
1.2.1. Ususret školama 21. stoljeća: otvorenost, inovacije i primjenjivost	15
1.2.2. Rukovođenje školom i kompetencije nastavnika	15
1.2.3. Osnovne kompetencije i „transverzalne ključne kompetencije”	15
1.2.4. Smanjivanje ranog napuštanja obrazovanja, poboljšanje učenja kod učenika migranata i romskih učenika te promicanje rodne jednakosti i inkluzivnih pristupa učenju ..	16
1.3. Mreže.....	17
1.3.1. Poduzetništvo i povezanost sa svijetom rada.....	17
1.3.2. Nastojanje da obrazovanje vezano za prirodne znanosti postane privlačnije.....	17
1.3.3. Razvoj ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja	17
1.3.4. Razvoj obrazovanja za posebne potrebe u smjeru uključivanja svih mladih, posebno onih s invaliditetom	18
2. Erasmus – visoko obrazovanje uključujući napredno strukovno obrazovanje i osposobljavanje	19
2.1 Mobilnost	20
2.2 Multilateralni projekti	21
2.2.1. Podizanje razine uspješnosti i jačanje socijalne dimenzije visokog obrazovanja	21
2.2.2. Poboljšanje kvalitete i važnosti visokog obrazovanja, uključujući i suradnju između visokih učilišta i tržišta rada	22
2.2.3. Podizanje kvalitete putem mobilnosti i prekogranične suradnje	23
2.2.4. Knowledge Alliances	24
2.2.5. Poboljšanje odgovornog upravljanja i financiranja	24
2.3 Akademske mreže	25
3. Leonardo da Vinci – početno i cjeloživotno strukovno obrazovanje i osposobljavanje	26
3.1 Mobilnost i partnerstva.....	27
3.2 Multilateralni projekti – Prijenos inovacija.....	28
3.2.1. Poticanje suradnje strukovnog obrazovanja i osposobljavanja sa svijetom rada	29

3.2.2. Potpora početnom i cjeloživotnom osposobljavanju nastavnika, predavača i mentora za strukovno obrazovanje i osposobljavanje te rukovoditelja ustanova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje.....	29
3.2.3. Promicanje stjecanja ključnih kompetencija u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju	30
3.2.4. Europski sustav kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET) u svrhu transparentnosti i priznavanja ishoda učenja i kvalifikacija	30
3.2.5. Poboljšavanje sustava za osiguranje kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju	31
3.2.6. Strategije smanjivanja broja onih koji napuštaju školu u početnom strukovnom obrazovanju i osposobljavanju.....	32
3.3 Multilateralni projekti – Razvoj inovacija	33
3.3.1. Provedba Europskog sustava kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET) u svrhu transparentnosti i priznavanja ishoda učenja i kvalifikacija	33
3.3.2. Poboljšanje sustava osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju	33
3.3.3. Aktivnost Sector Skills Alliances	34
3.4 Mreže.....	35
3.4.1. Razvijanje strategija mobilnosti za strukovno obrazovanje i osposobljavanje	35
4. Grundtvig – obrazovanje odraslih	35
4.1 Mobilnost i partnerstva.....	37
4.2 Multilateralni projekti	37
4.2.1. Stjecanje ključnih kompetencija kroz obrazovanje odraslih	38
4.2.2. Uloga obrazovanja odraslih u jačanju socijalne uključenosti i rodne jednakosti	38
4.2.3. Kreativnost i inovacije, uključujući međugeneracijsko učenje: učenje starijih građana, učenje u obitelji	39
4.2.4. Osiguranje kvalitete obrazovanja odraslih, uključujući stručno usavršavanje osoblja.....	39
4.3 Mreže.....	39
4.3.1. Promicanje društvene i ekonomske kohezije pomoću poboljšanih prilika za obrazovanje odraslih.....	39
POGLAVLJE 2. – TRANSVERZALNI PROGRAM	40
1. Ključna aktivnost 1. – SURADNJA NA STVARANJU JAVNIH POLITIKA I INOVACIJE	41
1.1 Studijski posjeti za stručnjake i donositelje odluka u obrazovanju i strukovnom osposobljavanju (mobilnost)	41
1.2. Multilateralni projekti.....	41
1.2.1. Potpora projektima međunarodne suradnje na razvijanju mjera za cjeloživotno učenje za integraciju Roma	41
1.3 Mreže.....	42
1.3.1. Promicanje strategija cjeloživotnog učenja, uključujući putove među raznim sektorima obrazovanja i osposobljavanja.....	42
1.3.2. Potpora mrežama za aktivnosti podizanja svijesti o najuspješnijim iskustvima društvene integracije Roma, uključujući kulturološke, jezične i društvene vidove.....	42
2. Ključna aktivnost 2 - Jezici	43
2.1 Multilateralni projekti.....	43
2.1.1. Suradnja svijeta obrazovanja, osposobljavanja i rada	44
2.1.2. Promicanje i šire usvajanje europskih jezika manje rasprostranjenosti.....	44
2.1.3. Promicanje stjecanja ključnih kompetencija u čitavom sustavu obrazovanja i osposobljavanja	44

2.1.4. Potpora djelomično ili u cijelosti bilingvalnom obrazovanju	44
2.1.5. Promicanje učenja jezika susjednih zemalja.....	44
2.2 Mreže.....	45
2.2.1. Jačanje socijalne inkluzije, jednakih prilika za sve i jednakosti u obrazovanju, uključujući integraciju migranata i Roma	45
2.2.2. Širenje rezultata inicijativa kao što su projekti s oznakom „Europski jezici“ i promicanje njihova umrežavanja.....	45
2.2.3. Promicanje učenja i korištenja europskih jezika manje rasprostranjenosti	45
2.2.4. Potpora djelomično ili u cijelosti bilingvalnom obrazovanju	45
3. Ključna aktivnost 3. - informacijske i komunikacijske tehnologije	46
3.1. Multilateralni projekti.....	46
3.1.1. Jačanje ključnih kompetencija poput digitalne kompetencije koja premošćuje svijet obrazovanja i rada.....	46
3.1.2. Inovativne pedagoške metode i metode ocjenjivanja raznolikih načina učenja	47
3.2 Mreže.....	48
3.2.1. Zajednice dionika diljem Europe za promicanje upotrebe novih tehnologija u obrazovanju i osposobljavanju	48
3.2.2. Zajednice dionika diljem Europe koje se bave širenjem rezultata pilot istraživanja i projekata	49
3.2.3. Zajednice dionika diljem Europe koje se bave društveno-ekonomskim digitalnim jazom	49
4. Ključna aktivnost 4. – diseminacija i korištenje rezultata	49
4.1. Multilateralni projekti.....	50
4.1.1. Communities of Practice	50
4.1.2. Tematska, ciljana diseminacija i vrednovanje 'valorizacijskih' aktivnosti	50
POGLAVLJE 3. – PROGRAM JEAN MONNET.....	52
1. Nastavni projekti (Jean Monnet moduli, Jean Monnet katedre, i ad personam Jean Monnet katedre).....	52
2. Ostali akademski i istraživački projekti (Jean Monnet centri izvrsnosti, aktivnosti informiranja i istraživanja i multilateralne istraživačke grupe)	53

UVOD

1. OPĆI I POSEBNI CILJEVI PROGRAMA ZA CJELOŽIVOTNO UČENJE

Ciljevi Programa za cjeloživotno učenje navedeni su u članku 1. Odluke br. 1720/2006/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 15. studenoga 2006. kojom se utemeljuje akcijski program u području cjeloživotnoga učenja¹ (u daljnjem tekstu „Odluka o programu”). Primjenjuju se na odgovarajući način svim dijelovima programa, a nadopunjuju ih posebni i operativni ciljevi pojedinih potprograma (pogledajte predmetna poglavlja ovoga poziva na natječaj).

Opći cilj programa, naveden u članku 1.2 Odluke o programu, glasi: „kroz cjeloživotno učenje doprinijeti razvoju Europske unije kao naprednog društva temeljenog na znanju, s održivim gospodarskim razvojem, većim brojem radnih mjesta više kvalitete, te veće društvene kohezije, uz istovremeno osiguravanje dobre zaštite okoliša za buduće generacije”. Posebice se teži jačanju međusobne razmjene, suradnje i mobilnosti među sustavima obrazovanja i osposobljavanja Europske unije kako bi postali uzorom svjetske kvalitete.

Posebni ciljevi, navedeni u članku 1.3 Odluke o programu, jesu:

- (a) doprinositi razvoju kvalitetnog cjeloživotnog učenja, unaprijeđivati vrhunski rad, inovacije i europsku dimenziju sustava i prakse u tom području
- (b) poduprijeti stvaranje Europskoga područja cjeloživotnoga učenja
- (c) pomoći u poboljšanju kvalitete, privlačnosti i pristupa prilikama za cjeloživotno učenje koje su dostupne u zemljama članicama EU
- (d) ojačati doprinos cjeloživotnoga učenja društvenoj koheziji, aktivnom građanstvu, interkulturalnom dijalogu, rodnoj jednakosti i osobnom ispunjenju
- (e) pomoći u unapređivanju kreativnosti, konkurentnosti, zapošljivosti i rastu poduzetničkoga duha
- (f) doprinositi većem sudjelovanju osoba svih dobi u cjeloživotnom učenju, uključujući osobe s posebnim potrebama i skupine u nepovoljnom položaju, bez obzira na društveno-ekonomsko porijeklo
- (g) unaprijeđivati učenje jezika i jezičnu raznolikost
- (h) poduprijeti razvoj inovativnih sadržaja, usluga, pedagogije i prakse cjeloživotnog učenja utemeljenih na informacijsko-komunikacijskim tehnologijama (IKT)
- (i) ojačati ulogu cjeloživotnog učenja u stvaranju osjećaja europskoga građanstva zasnovanom na razumijevanju i uvažavanju ljudskih prava i demokracije, te poticati snošljivost i uvažavanje drugih naroda i kultura
- (j) unaprijeđivati suradnju na osiguranju kvalitete u svim sektorima obrazovanja i osposobljavanja u Europi

¹ Odluka br. 1720/2006/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 15. studenoga 2006. kojom se utemeljuje akcijski program u području cjeloživotnoga učenja:

<http://eur-lex.europa.eu/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:327:0045:0068:EN:PDF> (izmjene i dopune: Odluka 1357/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2008.)

(k) poticati najbolje korištenje rezultata, inovativnih proizvoda i postupaka, te razmijenjivati dobru praksu u područjima obuhvaćenim Programom za cjeloživotno učenje, kako bi se poboljšala kvaliteta obrazovanja i osposobljavanja.

2. OPĆI KONTEKST JAVNE POLITIKE

Europska je komisija u studenom 2011. predložila provedbu novog programa Erasmus za sve², za obrazovanje, osposobljavanje, mlade i sport u razdoblju od 2014. do 2020. Kako je 2013. posljednja godina provedbe Programa za cjeloživotno učenje, neki od strateških prioriteta (npr. Knowledge Alliances i Sector Skills Alliances) – čvrsto povezani s Programom za cjeloživotno učenje – najavljuju budući program koji bi omogućio uspješno privođenje kraju trenutnog instrumenta i prijelaz na novi.

U trenutnoj ekonomskoj situaciji Europska se unija suočava s dvostrukim izazovom koji se sastoji od konsolidiranja javnih financija u gospodarskom kontekstu nulte ili vrlo niske stope rasta te istovremeno od poticanja izvrsnosti vlastitih sustava obrazovanja i osposobljavanja kako bi ljude opremila širokim rasponom znanja, vještina i kompetencija koje su im potrebne kako bi se mogli kratkoročno i dugoročno neprestano prilagođavati sve zahtjevnijem tržištu rada koje se brzo mijenja. Od najveće je važnosti da države članice ne ugrožavaju oporavak i razmotre svoju potrošnju u korist ulaganja koje potiče rast, uključujući ulaganja u obrazovanje i osposobljavanje.

S obzirom na ograničenost raspoloživih sredstava, pažnja javne politike mora se stoga dodatno prebaciti na učinkovito i uspješno ulaganje. Potencijal Programa za cjeloživotno učenje mora biti u potpunosti iskorišten kako bi se prepoznali primjeri dobre prakse i potakle reforme u sustavima obrazovanja i osposobljavanja što će pomoći podići razinu i primjenjivost vještina u Europi.

Prioritet cjelokupnoga Programa za cjeloživotno učenje je ojačati doprinos obrazovanja i osposobljavanja ciljevima navedenima u „Strategiji EU 2020.”³, strategiji za rast Europske unije u narednom desetljeću. Dakle vrijednost se stvara na način da se rast zasniva na znanju, dajući moć ljudima u inkluzivnim društvima i osiguravajući građanima pristup cjeloživotnom učenju i usavršavanju vještina tijekom cijeloga života.

Obrazovanje i osposobljavanje ima ključnu ulogu u postizanju prioriteta navedenih u strategiji „Europa 2020.” Među pet je glavnih ciljeva smanjenje stope napuštanja obrazovanja na manje od 10% te povećanje udjela stanovništva u dobi od 30-34 godine s obrazovanjem tercijarne (ili istovjetne) razine na najmanje 40%.

Na prioritetna područja navedena u strategiji „Europa 2020.” odnosi se sedam inicijativa na razini Europske unije kao i na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Na obrazovanje i osposobljavanje se najviše mogu primijeniti četiri inicijative:

² Europska komisija (2011.) 788 završna verzija od 23.11.2011. (nema stranice):

http://ec.europa.eu/education/erasmus-for-all/doc/legal_en.pdf

³ Priopćenje Europske komisije: „Europa 2020.- Strategija pametnog, održivog i inkluzivnog rasta”, Europska komisija (2010.) 2020 <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf> i Europskoga vijeća od 25./26. ožujka 2010. EUCO 7/10: Zaključci: I. „Europa 2020: Nova europska strategija za radna mjesta i rast”:

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/113591.pdf

- „Mladi u pokretu”⁴: Cilj je mladima povećati prilike za pronalaženje posla kroz jačanje mobilnosti studenata i stažista te povećati kvalitetu i privlačnost europskih sustava za obrazovanje i osposobljavanje.
- „Program za nove vještine i radna mjesta”⁵: Cilj je olakšati stjecanje pravih vještina i kompetencija i omogućiti njihovo korištenje na primjerenim poslovima. Da bi se to ostvarilo važno je izraditi najbolja moguća predviđanja o vještinama koje će biti potrebne u budućnosti i pomoći pri razvijanju tih vještina kroz obrazovanje i osposobljavanje.
- „Unija inovacija”⁶: Cilj je poboljšati uvjete i pristup sredstvima za istraživanje i inovacije u Europi, kako bi se osiguralo da se inovativne ideje mogu pretvoriti u proizvode i usluge koji dovode do rasta i novih radnih mjesta.
- „Digitalni program za Europu”⁷: Glavni cilj ovog programa je da digitalno jedinstveno tržište zasnovano je brzom i ultrabrzom internetu te interoperabilnim aplikacijama dovede do održivih gospodarskih i društvenih koristi.

Provedba strategije „Europa 2020.“ ušla je u novu fazu nakon što je Europska komisija ušla u prvi Europski semestar predstavljanjem Istraživanja o godišnjem rastu 2011. Po završetku Europskog semestra 2011. izdane su Specifične preporuke za pojedinačne zemlje (CSR) kao vodilja zemljama članicama u njihovim nastojanjima da provedu reforme. Šesnaest Pojedinačnih preporuka ukazuju na ključne probleme u području obrazovanja i osposobljavanja, odnosno rano napuštanje obrazovanja; školsko i predškolsko obrazovanje; tercijarno obrazovanje; cjeloživotno učenje; strukovno obrazovanje i osposobljavanje; te važnost usklađivanja obrazovnih ishoda s vještinama potrebnim na tržištu rada.

Program za cjeloživotno učenje naročito podupire provedbu europske politike obrazovanja i osposobljavanja koja je navedena u strateškom okviru europske suradnje u obrazovanju i osposobljavanju „Obrazovanje i osposobljavanje 2020.” (usvojenom u svibnju 2009.⁷). Putem otvorene metode koordinacije zemlje članice EU nastoje:

- **da cjeloživotno učenje i mobilnost postanu stvarnost** provedbom strategija cjeloživotnog učenja, razvojem kvalifikacijskih okvira i mjera koje omogućavaju fleksibilnije načine učenja, te promidžbom učenja kroz mobilnost svih učenika, nastavnika i predavača diljem Europe
- **poboljšati kvalitetu i učinkovitost obrazovanja i osposobljavanja** omogućavajući svim učenicima stjecanje temeljnih vještina i kompetencija potrebnih za zapošljivost, osiguravanjem visoke kvalitete podučavanja i usavršavanja nastavnika te poboljšavanjem privlačnosti i učinkovitosti svih razina obrazovanja i osposobljavanja

⁴ <http://eu/youthonthemove/>. Vidjeti i http://ec.europa.eu/education/news/news2540_en.htm

⁵ Priopćenje Europske komisije : „Program za nove vještine i radna mjesta : Europski doprinos punom zapošljavanju ”: <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=6328&langId=en>. Vidjeti i <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?lankId=en&catId=958>

⁶ http://ec.europa.eu/research/innovation-union/index_en.cfm

⁷ Zaključci Vijeća od 12. svibnja 2009. o strateškom okviru europske suradnje u obrazovanju i osposobljavanju („Obrazovanje i osposobljavanje 2020.”), (2009/C119/02):

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:119:0002:0010:EN:PDF>

- **promicati jednakost, socijalnu koheziju i aktivno građanstvo** rješavanjem nepovoljnog položaja u obrazovanju visokokvalitetnim ranim obrazovanjem, boljim usmjeravanjem potpore i inkluzivnim obrazovanjem
- **osnažiti kreativnost i inovacije na svim razinama obrazovanja i osposobljavanja** promicanjem stjecanja transverzalnih ključnih kompetencija i stvaranjem partnerstava sa širom zajednicom, posebno poslovnim sektorom, kako bi ustanove za obrazovanje i osposobljavanje postale otvorenije i više povezane s potrebama tržišta rada i društva u cjelini.

U veljači 2012. Vijeće je prihvatilo prvo Zajedničko izvješće Vijeća i Europske komisije vezano uz „Obrazovanje i osposobljavanje 2020.“ U skladu sa Zaključcima Vijeća 2009., Zajedničko izvješće vrednuje napredak ostvaren tijekom prvog radnog ciklusa od 2009. do 2011. te na temelju toga daje prijedloge s obzirom na nova prioritetna područja za drugi radni ciklus od 2012. do 2014. Posebna se pozornost pridaje doprinosu „Obrazovanja i osposobljavanja 2020.“ u provođenju strategije „Europa 2020.“ Izvješće pokazuje da države članice ostvaruju spori napredak prema ostvarenju svog cilja smanjenja stope ranog napuštanja obrazovanja ispod 10% koji je zadan u strategiji „Europa 2020.“ te da se dostizanje cilja Europske unije vezano uz uspješnost u tercijskom ili njemu ekvivalentnom sektoru (40% do 2020.) ne može uzeti zdravo za gotovo. Uz to, Izvješće naglašava da postoji potreba za postavljanjem prioriteta po pitanju ulaganja u obrazovanje i osposobljavanje te za osiguranjem stjecanja primjenjivih vještina za sve građane ukoliko se želi postići gospodarski porast i uhvatiti u koštac s visokom stopom nezaposlenosti mladih.

Svi dokumenti koji se odnose na javnu politiku vezanu za ove teme objavljeni su na mrežnim stranicama Opće uprave za obrazovanje i kulturu Europske komisije⁸.

Poseban kontekst javnih politika za predškolski odgoj, osnovoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje, visoko obrazovanje, strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih nalazi se u poglavljima o sektorskim programima.

3. OPĆI PRIORITETI

Temeljem ranije navedenog strateškog konteksta javnih politika, utvrđeni su sljedeći opći prioriteti ovoga poziva na natječaj:

1. Razvijanje strategija za cjeloživotno učenje i mobilnost

Ovaj je prioritet usklađen sa Zaključcima Vijeća o mobilnosti mladih⁹, „Zelenom knjigom o promicanju učenja mladih kroz mobilnost“¹⁰ te s inicijativom „Mladi u

⁸ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/policy_en.htm

⁹ Zaključci Vijeća i predstavnika vlada zemalja članica EU, sastanak u Vijeću od 21. studenog 2008. o mobilnosti mladih (2008/C 320/03): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:320:0006:0009:EN:PDF>

¹⁰ Europska komisija (COM2009.) 329 konačna verzija: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/mobility/com329_en.pdf

pokretu”¹¹ jednom od ključnih inicijativa strategije „Europa 2020.”. Kako bi se promicalo povećanje učenja kroz mobilnost, u okviru ovoga prioriteta će se poticati inicijative za razvijanje strategija za mobilnost i uklanjanje prepreka mobilnosti.

U ovom će se kontekstu posebno poticati inicijative između regija zemalja članica EU. Međutim, strategije za mobilnost mogu se razvijati i na razini sektora (npr. industrijske grane) ili između obrazovnih ustanova.

U projektima također treba ispitati i razvijati pomak prema ishodima učenja, učinkovito cjeloživotno usmjeravanje, primjenu alata kao što su Europski kvalifikacijski okvir i nacionalni kvalifikacijski okviri, portfelj *Europass*, Europski sustav prijenosa bodova (ECTS) koji počiva na ishodima učenja, kao i Europski sustav prikupljanja i prijenosa bodova u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju (ECVET) koji jačaju cjeloživotno učenje i mobilnost te promiču potvrđivanje i priznavanje neformalnog i informalnog učenja.

2. Poticanje suradnje između sektora obrazovanja, osposobljavanja i rada

Sukladno „Priopćenju o suradnji sveučilišta i poslovnog sektora”¹² iz 2009., cilj je poticati suradnju svih sektora obrazovanja, osposobljavanja i rada. Doprinos socijalnih partnera boljoj povezanosti obrazovanja i osposobljavanja s poslovnim sektorom ključan je za tržište rada, zapošljivost i poduzetnički potencijal. Suradnja obrazovanja i poslovnog sektora može doprinijeti i boljem usmjeravanju tijekom studija i profesionalnoj orijentaciji.

3. Potpora početnom i stalnom usavršavanju nastavnika, predavača i voditelja ustanova za obrazovanje i osposobljavanje

Kao što je rečeno na neformalnom sastanku ministara u rujnu 2009., postoji snažna veza između kvalitete obrazovanja i kvalitete nastavnika te osoba koje upravljaju i rukovode obrazovnim ustanovama. U zaključcima Vijeća na ovu temu iz studenoga 2009.¹³ od Europske je komisije zatraženo da podupre suradnju i razmjenu dobre prakse između srodnih područja¹⁴. Takav razvoj jačaju mehanizmi za osiguranje kvalitete na svim razinama obrazovanja i osposobljavanja.

¹¹ vidi pod 4

¹² Priopćenje Europske komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom ekonomskom i socijalnom odboru i Odboru regija: „Novo partnerstvo za modernizaciju sveučilišta: Forum EU za dijalog sveučilišta s poslovnim sektorom”, Europska komisija (2009.) 158 konačna verzija:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0158:FIN:EN:PDF> Nastavlja se u ožujku 2010. „Forumom o suradnji škola i poslovnog sektora” u organizaciji Europske komisije:

http://ec.europa.eu/education/school-education/business_en.htm

¹³ Zaključci Vijeća od 26. studenog 2009. o stručnom usavršavanju nastavnika i rukovoditelja škola (2009/C 302/04): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:302:0006:0009:EN:PDF>

¹⁴ U travnju 2010. izdan je priručnik za donositelje odluka o uvođenju nastavnika početnika u zanimanje : Razvoj koherentnih i za cjelokupni sustav namijenjenih programa za uvođenje nastavnika početnika u zanimanje : priručnik za donositelje odluka (SEC (2010.) 538 završna verzija) http://ec.europa.eu/education/school-education/doc2254_en.htm

4. Promicanje stjecanja ključnih kompetencija u cijelom sustavu obrazovanja i osposobljavanja

Kao što je navedeno u „Zajedničkom izvješću o obrazovanju i osposobljavanju za 2010.“, dok je provedba okvira ključnih kompetencija¹⁵ na razini općeg školskog obrazovanja uznapredovala, do danas je manje uspješna u generiranju reformi strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, visokog obrazovanja i obrazovanja odraslih. Dakle, svrha ovoga prioriteta je potaknuti sve sektore, počevši od ranog obrazovanja, na osmišljavanje projekata usmjerenih na ključne kompetencije u nastavku, sukladno posebnostima pojedinog sektora:

1. komunikacija na materinjem jeziku
2. komunikacija na stranim jezicima
3. matematička kompetencija i temeljna kompetencija iz prirodnih znanosti i tehnologije
4. digitalna kompetencija
5. učiti kako učiti
6. društvene i građanske kompetencije
7. osjećaj za inicijativu i poduzetništvo
8. kulturološka osviještenost i izražavanje.

U ovom će se kontekstu posebno promicati višejezičnost.

5. Promicanje društvene uključenosti i rodne jednakosti u obrazovanje i osposobljavanje, uključujući integraciju migranata i Roma

Nakon Europske godine borbe protiv siromaštva i društvene uključenosti (2010.), usvajanja cilja o smanjivanju ranog napuštanja obrazovanja (jednog od ključnih ciljeva strategije „Europa 2020.“)¹⁶, te Zaključaka Vijeća o obrazovanju migranata i društvenoj dimenziji obrazovanja i osposobljavanja iz 2010.¹⁷, poziva se da projekti promiču društvenu uključenost kroz obrazovanje. Vezano za škole, posebno će biti važne teme ranog napuštanja obrazovanja i posebne potrebe. Vezano za visoko obrazovanje, fokus će biti na proširenju pristupa novim tipovima učenika.

Teme vezane za sudjelovanje migranata, skupina u nepovoljnom položaju (uključujući Rome), osjetljivih društvenih skupina osoba s posebnim potrebama, biti će posebno važne za škole, strukovno obrazovanje i osposobljavanje te obrazovanje odraslih. Posebno je važan pristup primjerenom usmjeravanju tih skupina učenika. Rodna dimenzija je vrlo važna za obrazovanje, posebno kod ranog napuštanja obrazovanja što više utječe na dječake nego na djevojčice, a postoje i jaki rodni uzorci kod odabira studija. Iako se rodna dimenzija odnosi na program u cjelini, na nju se posebno mogu odnositi projekti u okviru ovoga prioriteta. Također se potiču projekti za razvijanje

¹⁵ Ključne kompetencije za cjeloživotno učenje – Europski referentni okvir:
http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/ll-learning/keycomp_en.pdf.

vidjeti i: http://ec.europa.eu/education/school-education/doc830_en.htm

¹⁶ vidjeti pod 3

¹⁷ Zaključci Vijeća iz svibnja 2010. Sastanak Vijeća za obrazovanje, mlade i kulturu br. 3013. Bruxelles, 11. svibnja 2010. http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/114393.pdf

aktivnosti čiji je cilj potpora djevojkama i ženama kod pristupa zanimanjima u kojima su premalo zastupljene.

Nadalje, treba spomenuti da je promicanje pristupa mogućnostima učenja za osobe s invaliditetom (uključujući mogućnosti e-učenja) strateški prioritet koji se odnosi na program u cjelini.

Kroz nastavne planove i programe za obrazovanje i osposobljavanje treba podići svijest o posebnim potrebama osoba koji imaju poteškoće u kretanju ili neki drugi invaliditet, npr. o problemima koji se odnose na standarde za virtualnu ili stvarnu dostupnost.

Ovi krovni strateški prioriteti ogledaju se na razne načine u raznim potprogramima koje podupire Program za cjeloživotno učenje. Po potrebi su određeni dodatni, detaljniji prioriteti za pojedine potprograme ili ključne aktivnosti.

4. TRANSVERZALNI UVJETI

Sukladno čl. 14.2 Odluke o programu, multilateralni projekti i mreže u okviru potprograma Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci, Grundtvig i ključnih aktivnosti Transverzalnog programa, otvoreni su i partnerima iz trećih zemalja koje u Programu za cjeloživotno učenje ne sudjeluju temeljem čl. 7. Odluke o programu. U Vodiču kroz Program za cjeloživotno učenje navedene su aktivnosti na koje se to odnosi i modaliteti sudjelovanja. Popratne mjere se podupiru u svim sektorskim programima i u Ključnoj aktivnosti 2 (Jezici).

U svim se programima posebna pažnja pridaje sustavnoj diseminaciji i korištenju rezultata na razini projekta, programa i javne politike. Sve prijave za projekte trebaju uključivati jasan plan za diseminaciju i korištenje rezultata.

Europska će komisija prijave za sufinanciranje novih radnih programa za mreže financirane prethodnih godina razmotriti s obzirom na dokazanu izvedbu mreža i dodanu vrijednost nove prijave.

5. KAKO KORISTITI OVAJ DOKUMENT

U ovom su dokumentu iznesene različite vrste aktivnosti na koje se odnosi natječaj Programa za cjeloživotno učenje, a po potrebi su navedeni i odgovarajući prioriteti javne politike.

Ako su za određenu vrstu aktivnosti navedeni prioriteti, oni odražavaju teme u središtu razvoja javne politike obrazovanja i osposobljavanja na europskoj razini. Da bi bile odabrane, **prijave se trebaju odnositi na najmanje jedan od navedenih prioriteta**. Kako bi se osigurala primjerena obuhvaćenost prioriteta, odabir prijava koje će biti financirane zasnivati će se na kvaliteti prijava, kao i na potrebi za uravnoteženom obuhvaćenošću prioriteta¹⁸.

Opći poziv na natječaj potrebno je čitati uz sljedeće dokumente:

- Odluku Europskog parlamenta i Vijeća kojom se utemeljuje Program za cjeloživotno učenje 2007.- 2013.¹⁹
- Vodič kroz Program za cjeloživotno učenje koji uključuje detaljan opis aktivnosti kao i financijske i administrativne postupke²⁰.

¹⁸ Podrobne informacije o pravilima za odabir prijava biti će objavljene u Vodiču kroz Program za cjeloživotno učenje: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/index_en.htm (poglavlje „Kako sudjelovati“).

¹⁹ vidjeti pod 1

²⁰ http://ec.europa.eu/education/llp/official-documents-on-the-llp_en.htm

POGLAVLJE 1. – SEKTORSKI PROGRAMI

1. COMENIUS – ŠKOLSKO OBRAZOVANJE

Kontekst javne politike

U studenom 2008., Vijeće je dalo suglasnost za jačanje europske suradnje na politici u području školskog obrazovanja²¹. Cilj je mladima pružiti kvalitetno obrazovanje koje ih priprema da zauzmu svoje mjesto u globaliziranim društvima i poslovnom svijetu koji se ubrzano mijenja, te im pomaže u punom razvoju potencijala, uključujući inovativnost, kreativnost i aktivno građanstvo. Vijeće je 2007.²² i 2009.²³ predstavilo program suradnje na poboljšavanju obrazovanja i stručnog usavršavanja nastavnika i rukovoditelja škola²⁴. Naglasak je na potrebi poboljšanja kvalitete i primjenljivosti cjelokupnog ciklusa obrazovanja nastavnika, od početnog obrazovanja do uvođenja novih nastavnika i njihovog cjeloživotnog stručnog usavršavanja. Vijeće se 2009. dotaklo i obrazovanja djece migranata te između ostalog pozvalo zemlje članice EU na ciljano korištenje Programa za cjeloživotno učenje kako bi pronašle načine za bolju potporu učenju ove skupine²⁵.

Ovi se prioriteti odražavaju u strateškom okviru suradnje u obrazovanju i osposobljavanju („Obrazovanje i osposobljavanje 2020.”)²⁶. Vezano za školsko obrazovanje, u prioritetima se poziva na mjere za osiguranje stjecanja ključnih kompetencija za sve, bez obzira na osobno, društveno ili ekonomsko porijeklo učenika. Posebno treba nastaviti rad na temeljnim vještinama²⁷ i pronalaženju načina za jačanje podučavanja i učenja ključnih transverzalnih kompetencija kojima se jača preuzimanje inicijative i poduzetništvo, kreativnost, inovativnost i prilagodba poslovnom svijetu koji se ubrzano mijenja. Treba pojačati i obrazovanje o poštivanju kompetencija vezanih za okoliš²⁸ i interkulturalnost. U strateškom okviru Europske unije „Obrazovanje i osposobljavanje 2020.”²⁹ potvrđuje se potreba za ciljanim naporima ka

²¹ Zaključci Vijeća i predstavnika vlada zemalja članica EU, sastanak u Vijeću od 21. studenog 2008. o pripremi mladih za 21. stoljeće: „Program europske suradnje u školstvu” (2008/C 319/08):

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:319:0020:0022:EN:PDF>

²² Zaključci Vijeća i predstavnika vlada zemalja članica EU, sastanak u Vijeću od 15. studenog 2007. o poboljšavanju kvalitete obrazovanja nastavnika (2007/C 300/07):

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:300:0006:0009:EN:PDF>

²³ vidjeti pod 13

²⁴ http://ec.europa.eu/education/school-education/teacher_en.htm

²⁵ Zaključci Vijeća o obrazovanju djece migranata 2009/C301/07:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:301:0005:0008:EN:PDF>

²⁶ vidjeti pod 7

²⁷ Zaključci Vijeća o povećanju razine temeljnih vještina u kontekstu europske suradnje škola za 21. stoljeće – Bruxelles. 19. studenog 2010.

http://www.consilium.europa.eu/eudocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/117853.pdf

²⁸ Zaključci Vijeća o obrazovanju o održivom razvoju – Bruxelles 19. studenog 2010.

http://consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/117855.pdf

²⁹ vidjeti pod 7

kvaliteti učenja učenika migranata³⁰ te se u tom smislu priznaje ključna uloga ranog odgoja i obrazovanja..

Smanjivanje ranog napuštanja obrazovanja na manje od 10% do 2020. utvrđeno je kao jedan od ključnih ciljeva strategije „Europa 2020.”³¹ Vijeće je 2011. donijelo okvir za učinkovite javne politike suzbijanja ranog napuštanja obrazovanja³², zasnovan na poznavanju uzroka koji dovode do toga da mladi ljudi prerano napuštaju obrazovanje i osposobljavanje. Okvir predlaže niz mjera za sprečavanje uvjeta koji dovode do ranog napuštanja obrazovanja, interventnih mjera kod znakova povećanog rizika te mjera za ponovno uključivanje osoba koje su napustile školu.

Europska mjerila u okviru strateškog okvira suradnje na obrazovanju i osposobljavanju („Obrazovanje i osposobljavanje 2020.”³³) uključuju – uz rano napuštanje obrazovanja i pismenost vezanu za čitanje - i kvantitativne ciljeve za smanjenje broja učenika sa slabijim rezultatima iz matematike i prirodnih znanosti (na manje od 15% do 2020.), te za povećanje udjela djece u dobi od četiri godine do početka obveznog obrazovanja koja sudjeluju u ranom odgoju i obrazovanju na 95% do 2020. U lipnju 2011. ministri obrazovanja usvojili su Zaključke Vijeća o ranom obrazovanju i odgoju³⁴ u kojima je postavljen niz prioriteta za razvoj unutar sektora uključujući proširenje pristupa uslugama i pojačavanje osoblja, nastavnog programa i odgovornog upravljanja.

Vežano za inicijativu „Nove vještine za nova radna mjesta”³⁵, nedavna predviđanja budućih potreba za vještinama primjerice navode povećanje radnih mjesta za koja je potrebna visoka ili srednja stručna sprema. Međutim, uz stručnu spremu potrebne su ključne kompetencije koje mlade pripremaju za rad u interkulturološkim, višejezičnim okolnostima koje se ubrzano mijenjaju, te kompetencijama koje doprinose kreativnosti i inovativnosti.

Dakle, opisan razvoj javne politike i izazovi pozivaju na europsku suradnju s ciljem:

- stalnog i daljnjeg osnaživanja rada na ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje³⁶. To podrazumijeva da se svim učenicima, počevši od rane dobi i bez obzira na porijeklo, okolnosti, spol ili posebne potrebe, osiguraju sredstva za stjecanje ključnih kompetencija u punom opsegu. Razvijanje ključnih kompetencija treba graditi na solidnim temeljnim vještinama koje čine pismenost vezana za čitanje i pisanje, matematika i prirodne znanosti, uključujući kompetencije koje se odnose na pojedine predmete i transverzalne kompetencije koje će ih potaknuti i pripremiti za daljnje učenje.
- podrške školama za rad s poslovnim sektorom i ostalim ključnim akterima izvan škole, stvaranje partnerstava i poboljšanje poduzetničkih vještina nastavnika i učenika.

³⁰ Zaključci Vijeća o obrazovanju djece migranata, studeni 2009 : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:301:0005:0008:EN:PDF>

³¹ vidjeti pod 3

³² Preporuke Vijeća o javnim politikama za smanjivanje ranog napuštanja obrazovanja, 28. lipnja 2011 : : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:191:0001:0006:EN:PDF>

³³ vidjeti pod 7, Dodatak I

³⁴ Zaključci Vijeća o ranom obrazovanju i odgoju : osiguravanje najbolje početne pozicije za svu našu djecu u svijetu budućnosti : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:175:0008:0010:EN:PDF>

³⁵ vidjeti pod 5

³⁶ Preporuka Europskog Parlamenta i Vijeća od 18. prosinca 2006. o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje (2006/962/EC):

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:EN:PDF>

- nastavak pružanja podrške nastavnicima, rukovoditeljima škola, osobama koje provode program obrazovanja nastavnika i ostalom osoblju škola kako bi škole postale okruženja za još učinkovitije učenje. To nalaže kvalitetnije obrazovanje nastavnika tijekom čitavog radnog vijeka, učinkovitiji odabir pri zapošljavanju nastavnika i njihovo zadržavanje, te pomoć rukovoditeljima škola pri izvršavanju njihovog osnovnog zadatka poboljšanja učenja kod učenika i nastavnika.

Posebni i operativni ciljevi potprograma Comenius

Kao što je navedeno u čl. 17.1 Odluke o programu, posebni ciljevi potprograma Comenius su:

- a) razvijati znanje i razumijevanje među mladima i nastavnim osobljem o raznolikosti europskih kultura i jezika te o njihovoj vrijednosti
- b) pomoći mladima u stjecanju osnovnih životnih vještina i kompetencija potrebnih za osobni razvoj, buduće zapošljavanje i aktivno građanstvo na nacionalnoj i europskoj razini.

Kao što je navedeno u čl. 17.2 Odluke o programu, operativni ciljevi potprograma Comenius su:

- a) poboljšati kvalitetu mobilnosti te povećati obim mobilnosti učenika i nastavnog osoblja zemalja članica EU
- b) poboljšati kvalitetu i povećati obim partnerstava škola iz raznih zemalja članica EU kako bi se u zajedničke obrazovne aktivnosti u razdoblju trajanja programa uključilo najmanje tri milijuna učenika
- c) poticati učenje živih stranih jezika
- d) poduprijeti razvoj inovativnih sadržaja, usluga, pedagogija i pristupa cjeloživotnom učenju koji se temelje na informacijsko-komunikacijskim tehnologijama (IKT)
- e) ojačati kvalitetu i europsku dimenziju usavršavanja nastavnika
- f) poduprijeti poboljšanja u pedagoškim pristupima i upravljanju školama.

Prioriteti aktivnosti potprograma Comenius

1.1. Mobilnost i partnerstva

Aktivnosti potprograma Comenius za mobilnost pojedinaca u drugu europsku zemlju i partnerstva uključuju:

- individualnu mobilnost učenika u okviru tekućeg ili prethodnog partnerstva škola
- sudjelovanje u aktivnostima usavršavanja nastavnika i ostalog nastavnog osoblja (*In-Service training*)
- pripremne posjete za školska partnerstva, Regio partnerstva, individualnu mobilnost učenika, mreže i multilateralne projekte
- hospitacije budućih nastavnika (Comenius asistenti)
- multilateralna i bilateralna školska partnerstva koja uključuju mobilnost učenika i osoblja u okviru aktivnosti partnerstava
- Comenius Regio partnerstva
- eTwinning.

[Type text]

Kod ovih aktivnosti potprograma Comenius nema europskih prioriteta, a modaliteti su utvrđeni u Vodiču kroz Program za cjeloživotno učenje³⁷.

1.2. Multilateralni projekti

1.2.1. Ususret školama 21. stoljeća: otvorenost, inovacije i primjenjivost

Razvijanje ključnih kompetencija³⁸ i motivacije za učenjem u velikoj mjeri ovisi o primjenjivosti podučavanja i učenja u svijetu koji se brzo mijenja i u kojem tehnološka i medijska pismenost, kreativnost i kultura inovacija postaju sve važnije. Partnerstva s poslovnim i kulturnim sektorom mogu ojačati motivaciju mladih ljudi, pomoći im u odabiru studija ili karijere te stimulirati kreativnost i poduzetništvo.

Projekti trebaju uključivati partnere iz škola i vanjskog svijeta. Kroz projekte treba razvijati metode, strategije, pedagoški materijal i/ili druge vrste popratnog materijala u svrhu:

- pružanja podrške novim oblicima podučavanja i učenja, poboljšavanja okoline za učenje unutar škola te njihovog boljeg usklađivanja s realnošću 21. stoljeća;
- stvaranja partnerstava i modela umrežavanja škola s poslovnim i kulturnim sektorom;
- uključivanja u promišljanje o dobrobiti svih sudionika u školi;
- poticanja i podupiranja učeničke kreativnosti;
- poticanja osjećaja inicijative kod mladih i razvijanja njihovih poduzetničkih vještina.

1.2.2. Rukovođenje školom i kompetencije nastavnika

Kako bi odgovorile na potrebe poslovnog sektora koji se ubrzano mijenja i sve raznolikijih društava, škole kod mladih trebaju razvijati širok opseg ključnih kompetencija. To nalaže solidno početno obrazovanje nastavnika i rukovoditelja škola te cjeloživotno stručno usavršavanje visoke kvalitete tijekom njihova radnog vijeka. U ovom su kontekstu ključni programi za uvođenje svih novih nastavnika u to zanimanje. Projekti bi trebali:

- promišljati o kompetencijama potrebnim današnjim rukovoditeljima škola te razvijati, testirati i provoditi učinkovite načine podrške stručnog usavršavanja rukovoditelja škola;
- razvijati kompetencije nastavnika po pitanju međusobne suradnje, suradnje s obiteljima učenika i svijetom izvan škole;
- razvijati, testirati i provoditi učinkovite pristupe raznih agencija koje podupiru nove nastavnike na početku njihove karijere (uvođenje)³⁹.

1.2.3. Osnovne kompetencije⁴⁰ i „transverzalne ključne kompetencije“

Tijekom godina provedenih u školi mladi trebaju razviti solidne temeljne vještine kao što su čitanje, pisanje, matematika i prirodne znanosti, te transverzalne ključne kompetencije kao

³⁷ vidjeti pod 20

³⁸ vidjeti pod 15

³⁹ vidjeti pod 14

⁴⁰ Vijeće je u svibnju 2009. usvojilo europsko mjerilo o smanjenju osoba koje loše vladaju čitanjem, matematikom i prirodnim znanostima na 15%: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/framework_en.htm

što su: učiti kako učiti, osjećaj za inicijativu i poduzetništvo, društvene, građanske i kulturološke kompetencije te medijska pismenost. Podučavanje i učenje transverzalnih ključnih kompetencija često nalaže pristupe koji prelaze granice pojedinog predmeta i cjelovito sagledavaju učenikovo učenje, osobni i društveni razvoj. Iskustvo pokazuje da načini ocjenjivanja i vrednovanja učenja imaju snažan učinak na razvoj navedenih ključnih kompetencija.

Projekti bi trebali:

- pronaći načine za osnaživanje učenja osnovnih kompetencija, načine organizacije učinkovitog prepoznavanja poteškoća u navedenim područjima, te načine podrške osobama s takvim poteškoćama u svim dijelovima obrazovnog sustava;
- utvrditi i razvijati pristupe ili metode podučavanja i učenja koje kod učenika učinkovito podupiru razvoj transverzalnih ključnih kompetencija
- razvijati metode ocjenjivanja i vrednovanja te prakse kojom se poboljšava kvaliteta učenja i podupire razvoj prethodno navedenih transverzalnih ključnih kompetencija
- utvrditi i razvijati integraciju europske dimenzije u podučavanje i učenje.

1.2.4. Smanjivanje ranog napuštanja obrazovanja, poboljšanje učenja kod učenika migranata i romskih učenika te promicanje rodne jednakosti i inkluzivnih pristupa učenju

Rano napuštanje obrazovanja i dalje je glavni izazov EU-a. Zemlje članice su suočene s različitim izazovima vezanima za rano napuštanje obrazovanja. U nekima je rano napuštanje obrazovanja u najvećoj mjeri ruralna pojava, dok u drugima najviše pogađa područja velikih gradova naseljena grupama u nepovoljnom položaju. Neka regionalna i sezonska tržišta rada (npr. turizam, građevinarstvo) mogu mlade odvući od školovanja u nekvalificirane poslove bez perspektive. Iskustvo nekih zemalja ukazuje na visoku razinu ranog napuštanja obrazovanja u određenim strukovnim okruženjima, dok druge zemlje bilježe manje ranog napuštanja obrazovanja npr. kod naukovanja.⁴¹ Iako su mnogi mladi migranti uspješni učenici, njihovi su prosječni rezultati niži u usporedbi s njihovim vršnjacima koji potječu iz dotične zemlje. Kod romskih učenika je visok postotak odustajanja od obrazovanja prije stjecanja završne svjedodžbe. Isto tako i dalje su prisutne razlike između učenika i učenica vezano za interes za određene predmete i uspjeh iz tih predmeta. Sve navedene uvjete treba uzeti u obzir kod potpore osobama koje rano napuštaju obrazovanje ili osobama kod kojih postoji rizik od odustajanja. Dakle, škole zajedno s ostalim akterima mogu imati ključnu ulogu u rješavanju ranog napuštanja obrazovanja i poboljšanju učenja kod učenika migranata ili romskih učenika.

U projektima je potrebno:

- utvrditi i razvijati strategije i metode učenja kojima se učenicima kod kojih postoji rizik od ranog napuštanja obrazovanja pomaže pri održavanju motivacije i dovršavanju školovanja, te ih se priprema za daljnje obrazovanje i osposobljavanje
- utvrditi i razvijati načine potpore i motivacije učenika migranata i romskih učenika kako bi ostvarili svoj obrazovni potencijal

⁴¹ „Rješavanje problema ranog napuštanja obrazovanja: Ključni doprinos Programu Europa 2020.”, Bruxelles, 31.1.2011. Europska komisija (COM 2011) 18 konačna verzija : http://ec.europa.eu/education/school-education/doc/earlycom_en.pdf

- utvrditi i razvijati strategije kojima se rješavaju rodni stereotipi u podučavanju, učenju i izboru zanimanja
- poduprijeti razvoj inkluzivnih pristupa podučavanju i učenju koji se brinu za potrebe svih učenika, uključujući skupine u nepovoljnom položaju.

1.3.Mreže

1.3.1. Poduzetništvo i povezanost sa svijetom rada

Razvoj osjećaja za inicijativu i poduzetništvo kao ključne kompetencije⁴² uključuje sposobnost pretvaranja ideja u djelovanje, rad u sklopu projekata te učenje o funkcioniranju gospodarstva. Škole mogu poduprijeti razvijanje ove kompetencije potičući inicijativnost, inovativnost i kreativnost te uspostavljajući partnerstva s poslovnim sektorom.

U sklopu ovoga prioriteta, partnerske ustanove trebaju umrežavati resurse i stručnost kako bi se utvrdili i diseminirali učinkoviti načini pomaganja školama pri:

- razvijanju okoline za učenje u kojoj se među učenicima i osobljem potiče inicijativa, kreativnost i inovativnost
- suradnji u sklopu partnerstava sa svijetom rada
- boljem profesionalnom usmjeravanju učenika
- potpori početnom i cjeloživotnom usavršavanju nastavnika, predavača i rukovoditelja škola i ostalih obrazovnih ustanova po pitanju ove problematike.

1.3.2. Nastojanje da obrazovanje vezano za prirodne znanosti postane privlačnije

Odgovor na globalne izazove poput klimatskih promjena na način da se gospodarstvo razvija u ekološkom smjeru na mudriji način, uključuje razumijevanje promjena koje ljudsko djelovanje uzrokuje svijetu prirode i odgovornosti građana kao pojedinca. Dakle, razumijevanje temeljnih ideja o prirodnim znanostima i zanimanje za održiv razvoj je tako postalo ključ aktivnog, odgovornog građanstva.

U sklopu ovoga prioriteta kroz mreže je potrebno:

- utvrditi i diseminirati učinkovite metode podučavanja o prirodnim znanostima, posebno o održivom razvoju, npr. podučavanje koje se zasniva na istraživanju;
- razvijanje službi za usmjeravanje i informiranje o zanimanjima vezanima za prirodne znanosti;
- razvijanje metoda za smanjivanje rodnog nesrazmjera u obrazovanju i zanimanjima vezanima za prirodne znanosti.

1.3.3. Razvoj ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Pristup visokokvalitetnom ranom odgoju i obrazovanju temelj je učinkovitog budućeg učenja, pomaže društveni razvoj djeteta i koristi djeci iz skupina u nepovoljnom položaju. Kvaliteta između ostaloga ovisi o kompetencijama osoblja, nastavnim programima, suradnji s roditeljima i cjelokupnom okruženju u kojem se uči.

Kroz mreže je potrebno utvrditi razmjenu i diseminaciju učinkovitih načina za:

⁴² Ključna kompetencija 7 u Ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje – Europski referentni okvir:
http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/ll-learning/keycomp_en.pdf
 Vidjeti i: http://ec.europa.eu/education/school-education/competences_en.htm

- poboljšanje kompetencija nastavnika, predavača i ostalog osoblja te kvalitete nastavnih programa i okruženja u kojem se uči u slučaju djece koja su mlađa od dobi obuhvaćene obaveznim školovanjem
- utvrđivanje i podršku djece s poteškoćama u učenju ili djece u nepovoljnom društveno-ekonomskom položaju
- podršku ranom razvijanju jezika i pismenosti.

1.3.4. Razvoj obrazovanja za posebne potrebe u smjeru uključivanja svih mladih, posebno onih s invaliditetom

Ako je uporište na raznolikosti i provedbi načela uključivanja (inkluzije) u obrazovanje i osposobljavanje, to nalaže promišljanje o okruženju u kojem se uči, resursima i kompetencijama nastavnika i rukovoditelja škola, ispitivanje prepreka i pronalaženje prilika.

Kroz mreže je potrebno utvrditi i diseminirati učinkovite načine koji:

- promiču usmjeravanje, uključujući proširenje uloga specijalnih škola na način da postanu referentni centri
- obrazuju nastavnike, rukovoditelje škola i ostalog osoblja škola vezano za promicanje uključivanja (inkluzije).

2. ERASMUS – VISOKO OBRAZOVANJE UKLJUČUJUĆI NAPREDNO STRUKOVNO OBRAZOVANJE I OSPOSOBLJAVANJE

Kontekst javne politike

Politika visokog obrazovanja EU teži poduprijeti zemlje članice u njihovim naporima da reformiraju svoje sustave visokog obrazovanja kako bi bili usklađeniji i odgovarali potrebama društva znanja. Potrebne su daljnje reforme kako bi se doraslo izazovima globalizacije te povisilo razinu kvalifikacije europske radne snage. Visoka bi učilišta trebalo poduprijeti kako bi odigrala odlučnu ulogu u izgradnji „Europe znanja“. Time bi se doprinijelo dostizanju ciljeva zacrtanih strateškim okvirom „Obrazovanje i osposobljavanje 2020.“⁴³ te strategijom „Europa 2020.“⁴⁴, što obuhvaća i jedan od glavnih ciljeva vezan uz povećanje udjela stanovništva u dobi od 30 do 34 godine sa završenim tercijarnim (ili istovrijednim) obrazovanjem na 40% do 2020. Od sedam glavnih inicijativa pokrenutih u svrhu pružanja podrške dostizanju ciljeva zacrtanih strategijom „Europa 2020.“ sljedeće sadrže specifične aktivnosti vezane uz visoko školstvo: „Mladi u pokretu“⁴⁵, „Program za nove vještine i radna mjesta“⁴⁶ i „Unija inovacija“⁴⁷.

Kao što je naglašeno u inicijativi „Mladi u pokretu“ podupiranje međunarodne mobilnosti, kao sredstva jačanja vještina pojedinaca i promoviranja otvorenosti i zajedničkog učenja unutar institucija i sustava visokog školstva visoko je na ljestvici prioriteta u politici visokog obrazovanja Europske unije. Istovremeno, program Europske unije za modernizaciju nadopunjuje ciljeve Europskog prostora visokog obrazovanja (EHEA) koji su usvojeni na Konferenciji ministara u Leuven/Louvain-la-Neuve održanoj 2009. te naknadno potvrđeni na sljedećoj konferenciji u Budimpešti i Beču 2010⁴⁸. Konkretno, ministri Europskog prostora visokog obrazovanja (EHEA) postavili su za cilj da do 2020. 20% osoba koje su diplomirale prođe iskustvo studiranja ili stručne prakse u inozemstvu.

Nedavno Priopćenje Komisije o modernizaciji europskog visokog obrazovanja⁴⁹ utvrđuje detaljan plan reforme sektora visokog obrazovanja u narednom desetljeću. Naglasak je na povećanju broja osoba koje završavaju visoko obrazovanje, poboljšanju kvalitete i primjenjivosti podučavanja i osposobljavanja, promoviranju mobilnosti i međunarodne suradnje, jačanju veza između visokog obrazovanja, istraživačkog sektora i inovacija te osiguranju odgovarajuće financijske potpore i odgovornog upravljanja.

Zaključci Vijeća koji potvrđuju glavne poruke Priopćenja usvojeni su u studenom 2011.

⁴³ vidjeti pod 7

⁴⁴ vidjeti pod 3

⁴⁵ vidjeti pod 4

⁴⁶ vidjeti pod 5

⁴⁷ vidjeti pod 6

⁴⁸ <http://www.ehea.info/article-details.aspx?ArticleId=43>

⁴⁹ Europska komisija (2011.) 567 završna verzija: http://ec.europa.eu/education/higher-education/doc/com0911_en.pdf

U skladu s planom reforme Europske Unije, visoka se učilišta poziva da u potpunosti ispune svoju ulogu u trokutu znanja (visoko obrazovanje, istraživanje i inovacije) te da sudjeluju u projektima usmjerenima na pojačanu suradnju s poduzećima. Promicanje takve suradnje između visokih učilišta i subjekata u širem gospodarstvu podupire razloge osnivanja Europskog instituta za inovacije i tehnologiju⁵⁰, ali je također važno i za cjelokupni sektor visokog obrazovanja. Europski forum sveučilišta i poslovnog sektora kojega je pokrenula Europska komisija također podržava suradnju u ovom području.

Posebni i operativni ciljevi potprograma Erasmus

Kao što je navedeno u čl. 17.1 Odluke o programu, posebni ciljevi sektorskog programa Erasmus jesu:

- a) dati potporu stvaranju Europskog prostora visokog obrazovanja
- b) osnažiti doprinos visokog obrazovanja i naprednog strukovnog obrazovanja procesu inovacija.

Kao što je navedeno u čl. 17.2 Odluke o programu, operativni ciljevi sektorskog programa Erasmus su:

- a) poboljšati kvalitetu i obim mobilnosti studenata i nastavnog osoblja diljem Europe radi doprinosa ostvarenju cilja da do 2012. u okviru Erasmusa i prethodnih programa u studentskoj mobilnosti sudjeluje najmanje 3 milijuna pojedinaca
- b) poboljšati kvalitetu i povećati obim multilateralne suradnje između visokih učilišta u Europi
- c) povećati stupanj transparentosti i usklađenosti kvalifikacija visokog obrazovanja i naprednog strukovnog obrazovanja stečenih u Europi
- d) povećati kvalitetu i obim suradnje visokih učilišta s tvrtkama
- e) olakšati razvoj inovativne prakse u tercijarnom obrazovanju i osposobljavanju te njihov prijenos, uključujući prijenos između zemalja sudionica programa
- f) podržavati razvoj inovativnih sadržaja, usluga, pedagogije i prakse cjeloživotnog učenja temeljenih na informacijskim i komunikacijskim tehnologijama.

Prioriteti aktivnosti potprograma Erasmus

2.1 Mobilnost

Mobilnost studenata, nastavnog i ostalog osoblja visokih učilišta

Mobilnost studenata, nastavnog i ostalog osoblja visokih učilišta ima ključnu ulogu u uspostavljanju Europe utemeljene na znanju kao i za Europski prostor visokog obrazovanja. Kako bi se mobilnost u Europi nadalje povećavala, ustanove koje sudjeluju u Erasmusu trebale bi nastaviti razvijati svoju strategiju mobilnosti za nadolazeće godine, uključujući i mobilnost studenata i mobilnost osoblja. Kad je u pitanju mobilnost studenata institucije se pozivaju na daljnje povećanje studentske mobilnosti u svrhu studija i prakse kako bi se dao značaj doprinos ostvarenju europskog i bolonjskog cilja mobilnosti postavljenog za 2020: da 20% osoba koje završe fakultet imaju iza sebe iskustvo određenog razdoblja mobilnosti.

⁵⁰ <http://eit.europa.eu>

Prilikom dostizanja tih visoko postavljenih brojčanih ciljeva najvažnije od svega jest osiguranje visoke kvalitete. Stoga se od visokih učilišta traži osiguranje visoke kvalitete organizacije mobilnosti studenata i osoblja visokih učilišta uz potpuno poštivanje načela kvalitete i smjernica zadanih u Erasmus sveučilišnoj povelji i „Europskoj povelji o kvaliteti mobilnosti”⁵¹.

Za mobilnost nisu određeni prioriteti na europskoj niti na nacionalnoj razini.

Erasmus Intenzivni programi (IP)

Intenzivni program (IP) je kratki program razdoblja studija koji okuplja studente i nastavno osoblje visokih učilišta iz najmanje tri zemlje sudionice Programa. Osim ishoda učenja o kompetencijama koje se odnose na pojedine teme, prednost će imati programi kroz koje se prenose transverzalne kompetencije. Radno opterećenje studenata koji u njima sudjeluju treba priznati korištenjem Europskog sustava prijenosa kreditnih bodova ECTS (ili drugog bodovnog sustava iste vrijednosti).

Erasmus Intenzivni jezični tečajevi (EILC)

Ovi tečajevi predstavljaju ključni element razvoja jezičnih i multikulturoloških kompetencija studenata koji sudjeluju u mobilnosti te unaprijeđivanja višejezičnosti u Europi.

2.2 Multilateralni projekti

Erasmus multilateralni projekti podupiru međusobnu suradnju visokih učilišta ili suradnju visokih učilišta s ostalim dionicima.

Prednost će imati inovativni projekti usmjereni na tematska područja i teme koje nisu dovoljno obuhvaćene projektima koji se već financiraju u sklopu ove aktivnosti.

Multilateralni se projekti odnose na sljedećih pet prioriteta.

2.2.1. Podizanje razine uspješnosti i jačanje socijalne dimenzije visokog obrazovanja

Projekti vezani za ovaj prioritet trebaju poduprijeti aktivnosti čiji je cilj povećanje pristupa visokom obrazovanju i poboljšavanje socijalne dimenzije u visokom obrazovanju. Glavni su ciljevi proširenje sudjelovanja i povećanje stope završetka studija studenata iz nedovoljno zastupljenih grupa (uslijed čimbenika kao što je društveno-gospodarsko porijeklo, invaliditet, etničko porijeklo, migranti itd.) i pojedinaca koji nemaju profil klasičnog studenta (*non-traditional learners*: izvanredni studenti, studenti sa zahtjevnim obiteljskim odgovornostima, odrasli itd.), osnaživanje cjeloživotnog učenja stvaranjem fleksibilnih načina učenja, razvijanje načina za povećanje društvene odgovornosti visokih učilišta, veća rodna ujednačenost u područjima studija koja su posebno neuravnotežena.

⁵¹ Preporuka Europskog parlamenta i Vijeća od 18. prosinca 2006. o međunarodnoj mobilnosti u EU u svrhu obrazovanja i osposobljavanja: „Europska povelja o kvaliteti mobilnosti” (2006/L 394/5): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0005:0009:EN:PDF> .

Prednost će imati projekti usmjereni na:

- proširenje pristupa visokom obrazovanju nedovoljno zastupljenim grupama i pojedincima koji nemaju profil klasičnog studenta, primjerice promicanjem priznavanja prethodnog neformalnog i informalnog učenja te razvijanjem ili jačanjem pristupa usmjeravanju i savjetovanju studenata te posebnim pozivima za nove skupine studenata
- sustave za nadzor razvijanja šireg pristupa za nedovoljno zastupljene skupine
- razvijanje javnih politika za povećanje stope završavanja visokog obrazovanja, uključujući jačanje pojedinačne potpore (financijske ili druge vrste) te profesionalno usmjeravanje studenata
- razvijanje fleksibilnog pružanja obrazovnih usluga, posebno vezano za izvanredni studij ili način studija prilagođen pojedincu (uključujući učenje na daljinu) kako bi se zadovoljile njihove posebne potrebe za visokim obrazovanjem
- ujednačavanje zastupljenosti spolova promicanjem sudjelovanja i uspješnosti premalo zastupljenog spola u određenim disciplinama
- podizanje svijesti i razvijanje društvene odgovornosti visokih učilišta, uključujući aktivnosti za lokalnu zajednicu i pristupe visokim učilištima preko zajednice.

2.2.2. Poboljšanje kvalitete i važnosti visokog obrazovanja, uključujući i suradnju između visokih učilišta i tržišta rada

Projekti vezani za ovaj prioritet trebaju poduprijeti aktivnosti koje pomažu uskladiti nastavni plan i program s aktualnim i nadolazećim zahtjevima tržišta rada te nude mogućnost zapošljavanja i transverzalne vještine uključujući poduzetništvo, uspostavljanje aktivne suradnje između visokih učilišta i partnera izvan akademske zajednice: poduzeća, stručne organizacije, gospodarske komore, socijalne partnere ili lokalna/regionalna tijela, itd; te aktivnosti koje prepoznaju i poticajno djeluju na ulogu izvrsnih nastavnika u uspjehu učenika.

Prednost će imati projekti usmjereni na:

- jačanje veza između obrazovnih aktivnosti vezanih za nastavne programe (obaveznih i dodatnih) s potrebama poslovnog sektora i zapošljavanja, primjerice procjenom budućih potreba za vještinama, promicanjem unošenja ideja poslovnog sektora prilikom osmišljavanja kolegija te osiguravanje uključivanja inovacija, kreativnosti i poduzetništva u nastavne planove i programe
- razvijanje obrazovnih usluga u okviru cjeloživotnog učenja koje će zadovoljiti aktualne i buduće potrebe tržišta rada zasnovanih na jasnoj potražnji i uključenosti poslodavaca, kao što su naručeni tečajevi za povećanje znanja i vještina zaposlenika.
- razvoj inicijativa i alata koju omogućuju pristup i promiču mogućnosti zapošljavanja fakultetski obrazovanih osoba
- osmišljavanje integriranih programa koji bi trebali uključivati prijenos transverzalnih vještina, a koji obuhvaćaju: 1) cjelokupan ciklus studija (preddiplomsku, diplomsku ili poslijediplomsku razinu) koji vodi ka priznatom dvostrukom, zajedničkom ili višestrukome akademskom stupnju (*double/ joint/multiple degree*), 2) cjelokupan ciklus studija za izrazito interdisciplinarna područja ili 3) nastavne programe i module za stručno usavršavanje koji su oblikovani u svrhu nadogradnje prethodno stečenih znanja i vještina
- bolje iskorištavanje potencijala informatičko-komunikacijskih tehnologija kako bi se omogućilo učinkovitije i pojedincu bolje prilagođeno iskustvo učenja te pojednostavilo držanje tečajeva i administracija u visokim učilištima

- uvođenje poticaja visokim učilištima za investiranje u trajno profesionalno usavršavanje osoblja, zapošljavanje dovoljnog broja radnika za razvoj novih disciplina te nagrađivanje izvrsnosti u podučavanju.

2.2.3. Podizanje kvalitete putem mobilnosti i prekogranične suradnje

Projekti vezani za ovaj prioritet trebaju poduprijeti aktivnosti kojima se razvijaju inovativne strategije za poticanje mobilnosti ili načini uklanjanja prepreka mobilnosti u visokom obrazovanju.

Ovaj je prioritet usmjeren i na projekte kojima se podupire virtualna mobilnost ugrađenu u globalnu strategiju učinkovitog uključivanja informacijskih i komunikacijskih tehnologija (IKT) u visoka učilišta koja sudjeluju u aktivnosti.

Prednost će imati projekti usmjereni na:

- razvijanje strategija u svrhu poticanja učenja kroz mobilnost, primjerice promicanjem „prozora za mobilnost” u nastavnim programima, ili ohrabrivanjem osoba koje imaju iskustvo s mobilnošću - tzv. multiplikatora (nastavnika, voditelja/rukovoditelja obrazovnih ustanova, predavača itd.) da se obvežu na promicanje mobilnosti
- analizu glavnih prepreka mobilnosti i njihovo uklanjanje, posebno onih koje sprečavaju puno priznavanje razdoblja studentske mobilnosti u inozemstvu, uključujući promicanje i cjelovito korištenje postojećih alata za priznavanje (Europski sustav prijenosa i sakupljanja bodova/ECTS, dokumenti Europass uključujući Dopunsku ispravu o studiju...⁵²)
- laku dostupnost najvažnijih i ažuriranih informacija o mogućnostima međunarodne mobilnosti na nacionalnoj ili regionalnoj razini
- pružanje otvorenih obrazovnih resursa kako bi se sadržaj dijelio na europskoj razini kao sastavni dio strategije ustanove (ako su prethodno osigurani organizacijski i tehnički uvjeti)
- jačanje virtualne mobilnosti priznavanjem kolegija u ponudi inozemnih ustanova koristeći virtualne resurse za učenje.

⁵² Konvencija o priznavanju visokoškolskih kvalifikacija u Europi, 1997. – opće poznata kao Lisabonska konvencija, informacijska mreža ENIC-NARIC, osiguranje kvalitete visokih učilišta i programa

2.2.4. Knowledge Alliances

Projekti bi trebali poduprijeti aktivnost „Knowledge Alliances“ što bi povezalos poslovni sektor i visoka učilišta u svrhu jačanja i razvoja europskog inovacijskog potencijala putem organiziranja sveobuhvatnog skupa zajedničkih aktivnosti uključujući nove metode učenja i podučavanja, razvoj i provođenje novih multidisciplinarnih nastavnih programa i inovativnih tečajeva te promicanje poduzetničkih stavova. Ovi bi projekti trebali biti usmjereni prema olakšavanju razmjene znanja između visokih učilišta i tvrtki te utjeloviti dvosmjerni proces u punom smislu riječi: sveučilišta i poslovni sektor zajedničkim snagama do jačanja inovacijskog potencijala.

Projekti bi trebali podupirati sveobuhvatan raspon aktivnosti koje bi zajednički razvijali i prilagođavali partneri. Raspon aktivnosti široko je definiran kao fleksibilan i prilagodljiv različitim kontekstima diljem EU te se temelji na tri glavne integrirane osi:

- **nove metode učenja i podučavanja** što može uključivati zajedničko osmišljavanje i provođenje novih multidisciplinarnih programa i tečajeva, organizaciju obrazovnih aktivnosti unutar tvrtki, sudjelovanje studenata i profesora u rješavanju stvarnih poslovnih problema, podupiranje multidisciplinarnog i problemskog učenja usmjerenog na učenika; razvoj/osiguranje platformi za povezivanje potreba tvrtki i studentskih projekata, razvoj otvorenog obrazovanja u raznim tvrtkama i/ili zemljama, plan poticanja usmjeren na profesore kako bi se testirali novi inovacijski i poslovni modeli, nadgradile i poboljšale njihove vještine putem izloženosti poslovnim situacijama iz stvarnog života
- **promicanje poduzetničkih vještina i stavova** promicanjem transverzalnih vještina putem uključivanja poduzetničkog obrazovanja u sve programe visokih učilišta. Razvoj novih mogućnosti učenja praktičnom primjenom poduzetničkih vještina (razvoj novih usluga, proizvoda i prototipa s tržišnim potencijalom)
- **strukturirana mobilnost** koja između ostalog uključuje organiziranje prakse ili pripravništva u tvrtkama za studente, rad istraživača i profesora u tvrtkama na ograničeno vrijeme, uključivanje osoblja iz tvrtki u podučavanje, mobilnost osoblja između akademskog i poslovnog sektora, uključivanje nastavnika u projekte u tvrtkama s ciljem razmjene/prijenosa znanja i inovacija i/ili razvoja inovacija prema narudžbi.

2.2.5 Poboljšanje odgovornog upravljanja i financiranja

Projekti u sklopu ovog prioriteta podupirat će aktivnosti za razvoj strateških kapaciteta visokih učilišta i njihovih čelnika, povećavajući autonomiju i odgovornost učilišta čime se povećava sposobnost učilišta za povlačenjem financijske potpore iz različitih izvora te učinkovito raspolaganje istima.

Prednost će imati projekti usmjereni na:

- olakšavanje europske suradnje na osiguranju kvalitete, primjerice kroz utvrđivanje i provođenje novih zajedničkih postupaka unutarne i vanjske evaluacije kvalitete studijskih programa, zajedničke pristupe i alate za priznavanje zajedničkih, dvostrukih ili višestrukih stupnjeva te jasnih načela osiguranja kvalitete obrazovanja koje se odvija u više zemalja

[Type text]

- osnaživanje autonomije i odgovornosti visokih učilišta, kao i uključivanje šireg kruga dionika u postupak donošenja odluka (npr. studenata, bivših studenata, poduzeća, socijalnih partnera, organizacija civilnoga društva, udruženja za regionalni razvoj)
- promicanje transparentnosti vezane za raznolikost i rad visokih učilišta
- bolje strateško upravljanje unutar visokih učilišta koristeći stroge sustave upravljanja.
- razvoj strategija za povećanje učinkovitosti financiranja, uključujući mehanizme financiranja koji se zasnivaju na radu
- promicanje višestrukih izvora financiranja visokih učilišta
- procjena i promicanje povrata od ulaganja u visoko obrazovanje.

2.3 Akademske mreže

Cilj projekata koji se odnose na ovu aktivnost treba biti okupljanje najšireg i najnaprednijeg skupa kompetencija u određenom tematskom području. Akademske mreže trebaju okupljati važne dionike u primjerenom obimu i baviti se temama koje imaju izravnu važnost za europsku politiku visokog obrazovanja. Glavno usmjerenje treba biti podjela znanja, rasprava o metodologiji, promicanje razmjene iskustava i dobre prakse u tom području kao i stvaranje i promicanje kreativnosti i inovacija. Mreže se trebaju odnositi na tekuća zbivanja, ona u nastajanju kao i na buduća zbivanja u određenom tematskom području.

Prednost će imati inovativne mreže usmjerene na predmetna područja i teme nedovoljno obuhvaćene mrežama koje se već financiraju u sklopu ove aktivnosti.

Informacije o mrežama financiranim temeljem prethodnih natječaja dostupne su u sažetku Erasmus projekata na mrežnim stranicama:

http://eacea.ec.europa.eu/llp/erasmus/erasmus_compendia_en.html

3. LEONARDO DA VINCI – POČETNO I CJELOŽIVOTNO STRUKOVNO OBRAZOVANJE I OSPOSABLJAVANJE

Kontekst javne politike

Okvir javne politike potprograma Leonardo da Vinci je Kopenhaški process nadopunjen „Priopćenjem iz Brugesa” (2010.)⁵³. Glavno usmjerenje procesa je na jačanju privlačnosti, kvalitete i izvedbe sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, poboljšanju transparentnosti, sustava informiranja i usmjeravanja, priznavanja kompetencija i kvalifikacija te na jačanju europske dimenzije. Izazovi koji su pred nama u godinama koje dolaze opisani su u „Priopćenju o strukovnom obrazovanju i osposobljavanju” koje je Europska komisija usvojila u lipnju 2010.⁵⁴

Aktivnosti programa će i dalje biti usmjerene na posebne inicijative za promicanje daljnjeg razvijanja, testiranja i provedbe zajedničkih europskih alata za strukovno obrazovanje i osposobljavanje. Navedeno uključuje razvijanje i testiranje Europskog sustava kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET), provedbu „Europskog kvalifikacijskog okvira” (EQF), te promicanje, razvijanje i uporabu „Europskog referentnog okvira za osiguranje kvalitete strukovnog obrazovanja i osposobljavanja”. Te će aktivnosti pridonijeti jačanju uzajamnog učenja, zajedničkom radu, povjerenju, osnaživanju mobilnosti i podjeli iskustava i *know-how*. Temeljem „Zaključka o mobilnosti mladeži” (Vijeće, studeni 2008.⁵⁵), „Zelene knjige o promicanje učenja mladih kroz mobilnost” iz lipnja 2009.⁵⁶ te inicijative „Mladi u pokretu”⁵⁷, poseban će naglasak biti na stvaranju prilika za mobilnost mladih, kao što su naučnici, vježbenici ili učenici u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju.

U svim aktivnostima potprograma Leonardo da Vinci, posebna će se pažnja posvetiti olakšavanju sudjelovanja **sektora**⁵⁸, **organizacija socijalnih partnera i poduzeća, posebno malih i srednjih poduzeća**. Tim ciljevima doprinose **strategije regionalne suradnje** za poticanje mobilnosti mladih - učenika u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju.

⁵³ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/vocational/bruges_en.pdf

⁵⁴ Priopćenje Europske komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom ekonomskom i socijalnom odboru i Odboru regija: „Novi poticaj europskoj suradnji na strukovnom obrazovanju i osposobljavanju radi potpore strategiji Europa 2020.” COM(2010) 296 konačna verzija:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0296:FIN:EN:PDF>

⁵⁵ vidjeti pod 9

⁵⁶ vidjeti pod 10

⁵⁷ vidjeti pod 4

⁵⁸ Sektori prema kodovima i opisima agencije Eurostat: „Statistička klasifikacija gospodarskih aktivnosti u Europskoj zajednici” (NACE):

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/NACE_backgrounds

Posebni i operativni ciljevi potprograma Leonardo da Vinci

Kao što je navedeno u čl. 25.1 Odluke o programu, posebni ciljevi potprograma Leonardo da Vinci jesu:

- a) poduprijeti osobe koje sudjeluju u aktivnostima osposobljavanja i cjeloživotnog osposobljavanja radi stjecanja i primjene znanja, vještina i kvalifikacija kako bi im se olakšao osobni razvoj, zapošljivost i sudjelovanje na europskom tržištu rada
- b) poduprijeti poboljšanje kvalitete i inovacija sustava, ustanova i prakse strukovnog obrazovanja i osposobljavanja
- c) osnažiti privlačnost strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te mobilnost poslodavaca i pojedinaca kao i olakšati mobilnost zaposlenih vježbenika.

Kao što je navedeno u čl. 25.2 Odluke o programu, operativni ciljevi potprograma Leonardo da Vinci jesu:

- a) poboljšati kvalitetu i povećati obim mobilnosti osoba uključenih u početno strukovno obrazovanje i osposobljavanje te cjeloživotno osposobljavanje diljem Europe, kako bi se stručna praksa u poduzećima do kraja Programa za cjeloživotno učenje povećala na najmanje 80.000 osoba godišnje
- b) poboljšati kvalitetu i povećati obim suradnje između ustanova ili organizacija koje omogućavaju učenje, poduzeća, socijalnih partnera te ostalih mjerodavnih tijela diljem Europe
- c) olakšati razvoj inovativne prakse u području strukovnog obrazovanja i osposobljavanja (osim tercijarne razine), te njihov prijenos, uključujući prijenos među zemaljama sudionicama
- d) poboljšati transparentnost i priznavanje kvalifikacija i kompetencija, uključujući one stečene kroz neformalno i informalno učenje
- e) poticati učenje živih stranih jezika
- f) podržavati razvoj inovativnih sadržaja, usluga, pedagogije i prakse cjeloživotnog učenja temeljenih na informacijskim i komunikacijskim tehnologijama.

Prioriteti aktivnosti potprograma Leonardo da Vinci⁵⁹

3.1 Mobilnost i partnerstva

Vezano za mobilnost osoba u svrhu strukovnog osposobljavanja i mobilnost stručnjaka za strukovno obrazovanje i osposobljavanje, izrazit je naglasak na kvaliteti upravljanja mobilnošću, uključujući pedagošku, jezičnu i kulturološku pripremu i dogovore vezane za boravak u inozemstvu temeljem načela navedenih u „Europskoj povelji o kvaliteti mobilnosti”. Potiču se razvijanje i provedba elemenata Europskog sustava kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (opis ishoda učenja, procjena i priznavanje ishoda učenja), kao i usmjeravanje te održivost radi što većeg učinka iskustva mobilnosti. Pripremne

⁵⁹ Treba napomenuti da u okviru aktivnosti mobilnosti potprograma Leonardo da Vinci, nacionalna tijela mogu odlučiti o određenim dodatnim nacionalnim prioritetima kao što su predmetna područja, zemlje odredišta za mobilnost itd. Ti prioriteti trebaju biti usklađeni s europskim prioritetima navedenima u ovom dokumentu, te usuglašeni s Europskom komisijom. Objavit će se u posebnim nacionalnim natjecajima ili na mrežnim stranicama nacionalnih agencija.

aktivnosti u području mobilnosti naučnika navode na zaključak da ova ciljana skupina treba biti posebno vidljiva u potprogramu Leonardo da Vinci. U tim je projektima istaknuta važna uloga nadležnih posredničkih tijela⁶⁰ kako bi se postigla kvaliteta i uključenost malih i srednjih poduzeća.

Ova aktivnost obuhvaća mobilnost u svrhu učenja/osposobljavanja sljedećih ciljanih skupina:

- (1) vježbenika u početnom strukovnom osposobljavanju
 - A. naučnika i vježbenika u početnom strukovnom obrazovanju zasnovanom na alternativnom učenju ili na osposobljavanju povezanom s radom u poduzećima⁶¹
 - B. vježbenika u početnom strukovnom osposobljavanju vezanom za školu.
- (2) osoba na tržištu rada u cjeloživotnom strukovnom osposobljavanju
- (3) mobilnost stručnjaka za strukovno obrazovanje i osposobljavanje.

U cilju promicanja kvalitete i povećanja obima mobilnosti za vježbenike u početnom strukovnom osposobljavanju bit će poticani prijedlozi Leonardno da Vinci konzorcijuma mobilnosti.

Konzorciji će se u pravilu sastojati od grupe institucija koje provode strukovno obrazovanje i osposobljavanje u zemlji odlaska koje surađuju s odgovarajućim partnerima kako bi poslale učenike u inozemstvo. Partneri konzorcija mogu uključivati strukovne škole, tvrtke, udruge iz odgovarajućeg sektora, regionalne i lokalne vlasti te gospodarske, industrijske komore te udruženja obrtnika.

Obzirom da Comenius partnerstva pokrivaju suradnju među školama, projekti partnerstava u programu Leonardo da Vinci moraju se fokusirati na suradnju između strukovnog obrazovanja i osposobljavanja i svijeta rada te uključivati partnere s obje strane.

3.2 Multilateralni projekti – Prijenos inovacija

U potprogramu Leonardo da Vinci postoje dvije vrste aktivnosti multilateralnih projekata:

- multilateralni projekti za prijenos inovacija (decentralizirano upravljanje)
- multilateralni projekti za razvoj inovacija (centralizirano upravljanje).

Razlika u opsegu ove dvije vrste projekata detaljno je opisana u Vodiču kroz Program za cjeloživotno učenje⁶².

⁶⁰ Nadležna posrednička tijela su ustanove s javnim ili djelomično javnim ovlastima te interesne skupine čija je misija dati potporu poslovnom sektoru ili sektoru osposobljavanja pri aktivnostima obrazovanja i osposobljavanja. Primjeri takvih tijela su obrtničke komore, gospodarske komore, predstavništva/savezi poslovnih subjekata, sindikati, uredi za pitanja rada.

⁶¹ Stažiranje prema definiciji zemlje koja se koristi u svrhu Programa. Navedeno može uključivati i odrasle u shemama za stažiranje. Posjetite mrežne stranice nacionalne agencije dotične zemlje.

⁶² vidjeti pod 20

Podizanje razine kompetencija rizičnih skupina⁶³ i osiguranje jednakih mogućnosti smatraju se horizontalnim prioritetima za sve multilateralne projekte potprograma Leonardo i sve prioritete.

U svih multilateralnim projektima potprograma Leonardo potiče se korištenje **informatijskih i komunikacijskih tehnologija i metoda e-učenja, učenje jezika struke te integrirano učenje jezika i sadržaja.**

3.2.1. Poticanje suradnje strukovnog obrazovanja i osposobljavanja sa svijetom rada

Projekti u okviru ovoga prioriteta trebaju poduprijeti jače povezivanje s poslovnim sektorom kako bi strukovno obrazovanje i osposobljavanje više odgovaralo potrebama tržišta rada i pružilo bolju potporu inkluzivnom rastu. Cilj projekata treba biti poboljšanje vezano za utvrđivanje sektora i predviđanje potreba za vještinama i kompetencijama te njihovo bolje uključivanje u strukovno obrazovanje i osposobljavanje. Podrazumijeva se i promicanje integracije učenja s radom. Ovaj prioritet treba poduprijeti provedbu strategije „Program za nove vještine i radna mjesta”⁶⁴ uzimajući u obzir izazove kao što su klimatske i demografske promjene te s time povezane rastuće potrebe za radnim mjestima u tim područjima, poput tzv. „zelenih” ili „bijelih” zanimanja (zdravstvo i socijalna skrb). Prijave trebaju obuhvatiti jednu od sljedećih područja aktivnosti:

- poticanje uključenosti raznih dionika kako bi kvalifikacije i sustavi strukovnog obrazovanja i osposobljavanja više odgovarali potrebama tržišta rada uzimajući u obzir sustavne promjene kao što su prijelaz na ishode učenja i sustave koji se zasnivaju na kompetencijama
- testiranje zajedničkih metoda i sustava predviđanja potreba za vještinama te njihovo prenošenje u praksu vezano za utvrđivanje potreba za vještinama i na primjerenu provedbu u sklopu strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, npr. na sektorskoj razini, te uključujući poduzeća/sektorske organizacije/socijalne partnere u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju.
- poticanje integracije poslovnog sektora u strukovno obrazovanje i osposobljavanje vezano za ustanove kroz promicanje većeg broja aktivnosti povezanih s radom u programima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, uključujući inovativne modele radnog iskustva, promatranje rada, učenje zasnovano na radu i stažiranje
- testiranje inovativnih metoda i sustava te njihovo prenošenje u praksu, vezano za rano napuštanje obrazovanja u početnom strukovnom obrazovanju i osposobljavanju.

3.2.2. Potpora početnom i cjeloživotnom osposobljavanju nastavnika, predavača i mentora za strukovno obrazovanje i osposobljavanje te rukovoditelja ustanova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje

Ovaj se prioritet odnosi na potrebu razvijanja vještina i kompetencija nastavnika, predavača i mentora za strukovno obrazovanje i osposobljavanje te rukovoditelja škola/ustanova kao i

⁶³ Rizične skupine su skupine s određenim teškoćama na tržištu rada, npr. osobe koje su napustile obrazovanje, radnici s niskom razinom vještina, osobe s invaliditetom, doseljenici, migranti i etničke manjine, uključujući Rome.

⁶⁴ vidjeti pod 5

stručnjaka za usmjeravanje kako bi svladali buduće izazove. U okviru ovoga prioriteta projekti trebaju promicati prijenos inovacija vezano za sljedeće teme:

- ulogu stručnjaka za strukovno obrazovanje i osposobljavanje u odgovoru na sustavne promjene kao što su prijelaz na ishode učenja i sustave koji se zasnivaju na kompetencijama te sve veća usmjerenost na potvrđivanje prethodnog neformalnog i informalnog učenja
- jačanje veza između stručnjaka za strukovno obrazovanje i osposobljavanje i poslovnog sektora (poduzeća, sektora koji se odnose na zanimanja itd.), razvijanje njihovih sposobnosti za bavljenje zanimanjem i profesionalnu orijentaciju pojedinaca⁶⁵
- pedagoške vještine i uključenost u razvoj nastavnih programa
- stjecanje kompetencija koje će stručnjacima za strukovno obrazovanje i osposobljavanje omogućiti da poučavaju transverzalne kompetencije poput onih navedenih u „Preporuci o ključnim kompetencijama cjeloživotnog učenja” iz 2006.

3.2.3. Promicanje stjecanja ključnih kompetencija u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju

U strukovnom obrazovanju i osposobljavanju je stjecanje ključnih kompetencija⁶⁶ posebno važno budući da neki učenici i vježbenici započnu strukovno obrazovanje s nedovoljno temeljnih vještina i kompetencija potrebnih za uspješno praćenje i završetak osposobljavanja. S druge strane, ključne kompetencije su važne za unaprijeđivanje pojedinih načina obrazovanja izvan strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, za poboljšanje prohodnosti obrazovnog sustava, te za olakšavanje prijelaznih faza (od strukovnog obrazovanja i osposobljavanja na tržište rada ili ponovno uključivanje u tržište rada nakon nezaposlenosti). Neke od ključnih kompetencija doprinose privlačnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.

Projekti trebaju promicati jednu od sljedećih stavki:

- razvijanje pristupa za stjecanje ključnih kompetencija u početnom strukovnom osposobljavanju, posebno digitalnih i tehnoloških kompetencija, poduzetništva, stranih jezika (učenje jezika usmjereno na osposobljavanje i integrirano učenje jezika i sadržaja), te kompetencija za život i rad u sve raznolikijem društvu i za aktivno građanstvo)
- razvijanje prakse za stjecanje ključnih kompetencija u cjeloživotnom strukovnom osposobljavanju
- razvijanje pristupa koji podupiru učenje stranih jezika u početnom strukovnom obrazovanju i osposobljavanju prilagođenih potrebama i mogućnostima učenika i vježbenika.

3.2.4. Europski sustav kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET) u svrhu transparentnosti i priznavanja ishoda učenja i kvalifikacija

U okviru ovoga prioriteta u projektima je potrebno pripremiti, organizirati i osigurati **prijenos metoda**, smjernica i pripadajućih alata čiji je cilj provedba i korištenje načela Europskog sustava kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET) u svrhu

⁶⁵ Za navedeno je vrlo korisna mreža *Euroguidance*: <http://www.euroguidance.net>.

⁶⁶ vidjeti pod 15

mobilnosti i/ili cjeloživotnog učenja. Navedeno uključuje instrumente, postupke i metode utvrđene za:

- osmišljavanje kvalifikacija u jedinicama ishoda učenja
- razvoj i prijenos jedinica ishoda učenja koje se odnose na međunarodne vještine rada, poseban naglasak treba biti na prijenosu i ugrađivanju tih jedinica u priznate kvalifikacije za početno i cjeloživotno osposobljavanje te kvalifikacije za stručnjake za strukovno obrazovanje i osposobljavanje
- dodjeljivanje kreditnih bodova (ECVET) jedinicama i kvalifikacijama
- pripadajuće postupke ocjenjivanja, prijenosa, potvrđivanja i sakupljanja ishoda učenja ostvarenih u formalnom, informalnom i neformalnom kontekstu
- razvoj operativnih partnerstava, uključujući modele za Memorandume o razumijevanju, ugovore o učenju/*learning agreements*, prijepise ocjena.

Prijave se trebaju odnositi na sve navedeno u nastavku:

- postupke za prijenos u praksu kako bi se dionicima u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju olakšalo razumijevanje i korištenje Europskog sustava kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje
- praktična rješenja u svrhu lakšeg razvoja inovativne prakse strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, uz uporabu i prijenos kreditnih bodova (ECVET), uključujući mobilnost i potvrđivanje neformalnog i informalnog učenja
- razvoj i diseminaciju strategija i pristupa donositelja odluka u javnoj politici, nastavnika i ostalih nadležnih za kvalifikacije, koje se može ponavljati i prenositi na europskoj razini
- ponudu otvorenih resursa za informiranje i potporu na način da se osigura rješavanje organizacijskih i tehničkih pitanja, te pitanja vezanih za kvalitetu Europskog sustava kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET) kako bi se sadržaj dijelio i bio lako dostupan na europskoj razini.

3.2.5. Poboljšavanje sustava za osiguranje kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju

U okviru ovoga prioriteta, projekti trebaju doprinositi korištenju prethodnih projekata za razvoj inovacija (DOI), ostalih projekata kojima je dodijeljena financijska potpora potprograma Leonardo da Vinci, odnosno bilo kojeg inovativnog pristupa u području osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, u cilju pripreme, organizacije i osiguranja prijenosa smjernica, alata i proizvoda čiji je cilj provedba i korištenje „Europskog referentnog okvira za osiguranje kvalitete”. Navedeno uključuje instrumente, postupke i metode utvrđene za:

- osmišljavanje nacionalnih pristupa poboljšanju kvalitete sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te razvijanje uporabe „Europskog referentnog okvira za osiguranje kvalitete”
- korištenje samoprocjene i nadzora kolega/*peer review* u postupku osiguranja kvalitete
- razvoj i korištenje indikatora iz Priloga 2. „Preporuke za uspostavljanje Europskog referentnog okvira za osiguranje kvalitete”⁶⁷.

⁶⁷ Preporuka Europskog parlamenta i Vijeća od 18. lipnja 2009. o uspostavljanju Europskog referentnog okvira za osiguranje kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju (2009/C 155/1):

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:155:0001:0010:EN:PDF>

Prijave se trebaju odnositi na **jedno** od navedenog:

- prijenos, korištenje i diseminaciju rezultata rada na prethodnom projektu ENQAVET, naročito ishoda tematskih grupa, posebno ishoda tematske grupe za razvijanje smjernica za potporu osiguranju kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, te ishoda grupe za indikatore
- prijenos, korištenje i rezultate prethodnih projekata o provedbi „Zajedničkog okvira za osiguranje kvalitete kroz nadzor kolega/*peer review* u svrhu osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju“⁶⁸
- prijenos i korištenje inovativnih i primjenljivih materijala nastalih u okviru projekata potprograma Leonardo da Vinci u području osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju
- ažuriranje prethodnih primjerenih, primjenljivih i inovativnih ishoda projekata povezanih s provedbom „Zajedničkog okvira za osiguranje kvalitete“ s obzirom na prilagodbu „Europskom referentnom okviru za osiguranje kvalitete“.

U svim slučajevima novi koordinator projekta treba biti u kontaktu s postojećom mrežom za osiguranje kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju te pratiti njezine tekuće aktivnosti kako bi se održala povezanost s aktivnostima koje se poduzimaju na europskoj razini.

3.2.6. Strategije smanjivanja broja onih koji napuštaju školu u početnom strukovnom obrazovanju i osposobljavanju

U sklopu ovo prioriteta projekti bi trebali pokušati riješiti problem napuštanja početnog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja. S obzirom na postotak od 50% učenika u EU u školama višeg sekundarnog obrazovanja koje se nastavljaju na početno strukovno obrazovanje napuštanje početnog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja dio je šireg problema. Značajan broj učenika u početnom strukovnom obrazovanju i osposobljavanju ne završava program osposobljavanja koji su upisali. Situacija se diljem Europe razlikuje te postoji značajan raspon za razmjenu iskustava u ovom području te prilagodbu rješenja različitim kontekstima, od dualnih sustava i programa koji uključuju praktičnu nastavu do sustava početnog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja koji se više temelji na učioničkoj nastavi.

Prijave bi trebale biti usmjerene na barem jedno od sljedećeg:

- prepoznavanje i prijenos strategija učenja i metoda koje bi pomogle učenicima u početnom strukovnom obrazovanju i osposobljavanju koji su rizična skupina kad je u pitanju rano napuštanje školovanja zadržati motivaciju i završiti svoje obrazovanje i osposobljavanje
- prepoznavanje i prijenos primjera dobre prakse koji osiguravaju završavanje sekundarnog obrazovanja putem početnog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja
- prepoznavanje i razvoj načina pružanja podrške i motiviranja učenika u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju kod kojih postoji veći rizik ranog napuštanja školovanja, uključujući učenike s migrantskim i romskim porijeklom, kako bi iskoristili svoj obrazovni potencijal

⁶⁸ http://www.peer-review-education.net/index.php?class=Calimero_Webpage&id=14762

3.3 Multilateralni projekti – Razvoj inovacija

Pogledajte opće informacije u uvodu poglavlja 3.2.

3.3.1. Provedba Europskog sustava kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET) u svrhu transparentosti i priznavanja ishoda učenja i kvalifikacija

Svrha projekata u okviru ovoga prioriteta je poduprijeti **razvoj** nacionalnih i sektorskih kvalifikacija i/ili sustava kvalifikacija ugrađivanjem Europskog sustava bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje, slijedom „Preporuke Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavljanju Europskog sustava kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET)”⁶⁹. Projekti također trebaju poduprijeti testiranje i provedbu Europskog sustava kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje, slijedom „Preporuke Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavljanju Europskog sustava kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje”, te se trebaju odnositi na **sve** navedeno u nastavku:

- osmišljavanje i korištenje operativnih i prenosivih metoda i smjernica za izradu kvalifikacija kao jedinica ishoda učenja s dodijeljenim kreditnim bodovima za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET), zasnovanima na tehničkim specifikacijama za kreditne bodove (ECVET)
- testiranje kvalifikacija zasnovanih na jedinicama ishoda učenja (sektorskih ili međusektorskih) uz pripadajuće postupke procjene, prijenosa, potvrđivanja i sakupljanja ishoda učenja ostvarenih u formalnom, informalnom ili neformalnom kontekstu
- osmišljavanje i testiranje standarda kvalitete za primjenu Europskog sustava bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje na nacionalne, sektorske ili međusektorske kvalifikacije kako bi se tim kvalifikacijama dodijelile oznake kvalitete ECVET.

Uz prethodno navedene aktivnosti, u projekte se također može uključiti:

- osmišljavanje programa za strukovno obrazovanje i osposobljavanje s fleksibilnim sredstvima potvrđivanja, prijenosa i priznavanja ishoda učenja, koristeći načela Europskog sustava bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET)
- osmišljavanje koncepata za kombiniranje Europskog sustava bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET) s Europskim sustavom prijenosa i sakupljanja bodova (ECTS) radi bolje usklađenosti zasnovane na pristupu koji se odnosi na ishode učenja.

3.3.2. Poboljšanje sustava osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju

Svrha projekata u okviru ovoga prioriteta je poduprijeti korištenje i razvijanje „Europskog referentnog okvira za osiguranje kvalitete”⁷⁰ radi daljnjeg poboljšanja i razvoja sustava

⁶⁹ Preporuka Europskog parlamenta i Vijeća od 18. lipnja 2009. o uspostavljanju Europskog sustava kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET) (2009/C 155/02):

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:155:0011:0018:EN:PDF>

⁷⁰ Europski referentni okvir za osiguranje kvalitete je referentni sustav čija je svrha da zemljama članicama EU i zemljama sudionicama programa pomogne pri razvijanju, poboljšavanju, nadzoru i evaluaciji svojih sustava i prakse temeljem zajedničkih načela i kriterija: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/eqavet_en.htm

strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, te promicanja kulture poboljšanja kvalitete i inovacije na svim razinama. Projekti trebaju poduprijeti **jedan** od navedenih ciljeva:

- osmišljavanje nacionalnih pristupa čiji je cilj poboljšanje sustava osiguranja kvalitete na nacionalnoj razini i najbolje korištenje okvira, posebno osmišljavanje smjernica i provedbenih akcijskih planova
- razvijanje načina za pronalaženje podataka o indikatorima iz Priloga 2. „Preporuke o Europskom referentnom okviru za osiguranje kvalitete”
- razvijanje održivih i prenosivih, operativnih i konkretnih instrumenata zasnovanih na „Europskom referentnom okviru za osiguranje kvalitete”
- razvijanje konkretnih vodiča/smjernica vezanih za Okvir kako bi ih koristili akteri u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, posebno pružatelji usluga osposobljavanja
- razvoj i testiranje postupaka za osiguranje kvalitete u početnom i cjeloživotnom strukovnom obrazovanju i osposobljavanju te osposobljavanju zasnovanom na Okviru.

3.3.3. Aktivnost Sector Skills Alliances

Aktivnost „Sector Skills Alliances“ treba se baviti izazovima neprilagođenosti strukovnih vještina tržištu i nedostatka radne snage u specifičnim gospodarskim sektorima. Projekti u sklopu ovog prioriteta trebali bi povezati subjekte koji posjeduju stručnost specifičnu za određeni sektor u tri komplementarna područja: sektor strukovnog obrazovanja i osposobljavanja (naprimjer, pružatelji usluge strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, tijela koja se bave predviđanjem potrebnih vještina, predstavnici socijalnih partnera, odgovarajući predstavnici vlasti, tijela zadužena za dodjelu sredstava), tržište rada i donositelje javne politike za strukovno obrazovanje i osposobljavanje. Učinkovita je suradnja između subjekata koji zajedno ispunjavaju navedene tri funkcije temelj aktivnosti „Sector Skills Alliances“.

Udruženi subjekti trebali bi razvijati i provoditi prilagođene, modernizirane ili nove nastavne programe prilagođene specifičnostima sektora, programe za strukovno obrazovanje i osposobljavanje te po mogućnosti i kvalifikacije. Također mogu razvijati inovativne načine provođenja strukovnog obrazovanja i osposobljavanja koji uvažavaju potrebe za novim vještinama. Rezultati bi trebali biti učinkovito diseminirani pružateljima usluga profesionalnog usmjeravanja, predstavnicima organizacija i poduzeća kao i odgovarajućim nacionalnim, regionalnim i lokalnim vlastima. Sector Skills Alliances bi također trebali uzeti u obzir razvoj odgovarajućih europskih alata i načela transparentnosti, kao što je Europski sustav prikupljanja i prijenosa bodova u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju (ECVET) za prijenos bodova te Europski referentni okvir za poboljšanje kvalitete (EQAVET) za osiguranje kvalitete.

Aktivnosti udruženih subjekata trebale bi uključivati što je više moguće sljedećih elemenata:

1. Na dokazima utemeljenu definiciju potreba za vještinama unutar sektora, ili razvoj europskog bazičnog profesionalnog sektorskog profila koristeći postojeće studije i analize ili provodeći novo istraživanje ukoliko se pokaže potrebnim.
2. Razvoj zajedničkog nastavnog programa. Aktivnosti za integriranje sektorskih vještina ili profesionalnog profila u razvoj nastavnog programa te po mogućnosti kvalifikacijski standardi koji bi uzeli u obzir pristupe na temelju ishoda učenja (Europski kvalifikacijski okvir, Europski sustav prikupljanja i prijenosa bodova u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju...) ili načela za osiguranje kvalitete (Europski referentni okvir za osiguranje kvalitete)

[Type text]

3. Primjenu zajedničkih nastavnih programa među partnerima koja može uključivati provedbu inovativnih metoda (npr. učenje kroz rad, razvoj novih usluga, proizvoda i prototipa s potencijalom za tržišni plasman)
4. Aktivnosti diseminacije, primjerice kroz postojeće europske, nacionalne i regionalne mreže i platforme škola za strukovno obrazovanje i osposobljavanje, poduzeća, poslovne organizacije, organizacije za usmjeravanje, kao i putem internetskih platformi i ostalih odgovarajućih medija.

3.4 Mreže

3.4.1. Razvijanje strategija mobilnosti za strukovno obrazovanje i osposobljavanje

Mreže će poduprijeti suradnju regionalnih/lokalnih vlasti i/ili nadležnih tijela i/ili poslovnog svijeta vezano za osnaživanje mobilnosti u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, uključujući naučnike. Kako bi se osigurala kvalitetna mjesta za praksu u poduzećima, poduprla potraga za partnerima te poticalo sudjelovanje manjih i srednjih poduzeća u mobilnosti trebale bi se osnovati trajne strukture za suradnju između kompetentnih organizacija. Mreže bi se trebale usmjeriti na utvrđivanje, promicanje i diseminaciju ideja, strategija i struktura u području učenja kroz mobilnost koja se ne provodi samo unutar mreže, već uključuje i vanjske zainteresirane stranke.

Kako bi mreže mogle sagledati široko područje i kako bi imale širok učinak, trebaju okupiti značajan opseg relevantnih dionika i zemalja.

4. GRUNDTVIG – OBRAZOVANJE ODRASLIH

Kontekst javne politike

Cilj potprograma Grundtvig je odgovoriti na dvostruki obrazovni izazov: s jedne strane to je velik broj odraslih koji su rano napustili obrazovanje (ili kao u slučaju mnogih migranata kad osobe nisu niti imale priliku za osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje), a s druge strane to je sve starije stanovništvo. Obrazovanje odraslih pomaže pri rješavanju tih izazova na način da ovim dvjema kategorijama pojedinaca omogućava da poboljšaju i osvježe svoje znanje i kompetencije.

Obrazovanje odraslih je vitalni dio cjeloživotnog učenja. No sudjelovanje odraslih u obrazovanju i osposobljavanju je ne samo ograničeno, već i neuravnoteženo. Kod osoba s najnižim obrazovnim postignućima najmanja je vjerojatnost sudjelovanja u učenju. Zemlje članice EU-a su dogovorile da mjerilo koje se odnosi na sudjelovanje u cjeloživotnom učenju povise na 15% do 2020. Međutim, prema podacima iz „Studije o radnoj snazi”⁷¹ koja se koristi za nadzor nad ovim mjerilom, prosječna je stopa opala od 2005. te je 2010. iznosila iznosila 9,1%, uz velika odstupanja među zemljama koja su se kretala od 1,4 do 32%.

Kako bi pristupila tom pitanju kao i ostalim izazovima s kojima je suočena Europa, kao što su demografske promjene, vrlo brz razvoj ostalih regija svijeta te siromaštvo združeno sa

⁷¹ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/microdata/lfs>

socijalnom isključenošću, Europska je komisija 2006. objavila priopćenje „Obrazovanje odraslih: nikada nije prekasno za učenje⁷²”. Naglašava se važnost obrazovanja odraslih čime se podupire njihova zapošljivost, mobilnost na tržištu rada, stjecanje ključnih kompetencija, te se istovremeno promiču tržište rada i društvo koji su socijalno uključivi. U sadašnjoj klimi sprog oporavka od recesije poruke iz priopćenja su važnije no ikad.

Nakon priopćenja uslijedio je „Akcijski plan za obrazovanje odraslih 2007.-2010. – Svako je vrijeme dobro za učenje⁷³” u kojem je navedeno kako bi države članice EU i ostali dionici uz potporu na europskoj razini mogle razvijati učinkovite i djelotvorne sustave obrazovanja odraslih. Odluka Vijeća o obnovljenom Europskom planu za obrazovanje odraslih⁷⁴ potkrijepila je i nadalje razvila javnu politiku Komisije po pitanju obrazovanja odraslih osoba i njezino usredotočenje na one sa slabijim kompetencijama te na mogućnosti pružanja druge prilike, a što je u skladu sa strateškim ciljevima okvira „Obrazovanje i osposobljavanje 2020.“ te je doprinos strategiji Europa 2020. i ostvarenju cilja dostizanja pametnog, samoodrživog i kohezivnog rasta u postrecesijskoj Europi.

Ključno je povećati sudjelovanje u obrazovanju odraslih i učini ga pravednijim. Treba jačati kulturu kvalitete, posvećujući posebnu pažnju učenicima, stručnom usavršavanju osoblja, kao i radu pružatelja usluga obrazovanja odraslih. Provedba sustava priznavanja i potvrđivanja neformalnog i informalnog učenja bitna je kao pomoć pri motivaciji odraslih. Konačno, treba poboljšati kvalitetu i usporedivost podataka o obrazovanju odraslih budući da čini temelj za donošenje odluka u budućnosti. Prioriteti strateškog okvira „Obrazovanje i osposobljavanje 2020.“⁷⁵ su poboljšanje kvalitete i promicanje pravednosti u obrazovanju i osposobljavanju.

Posebni i operativni ciljevi potprograma Grundtvig

Kao što je navedeno u čl. 29.1 Odluke o programu, posebni ciljevi potprograma Grundtvig jesu:

- a) odgovoriti na izazov podučavanja sve starijeg stanovništva Europe
- b) pomoći pri osiguranju načina poboljšanja znanja i kompetencija odraslih.

Kao što je navedeno u čl. 29.2 Odluke o programu, operativni ciljevi potprograma Grundtvig jesu:

- a) poboljšanje kvalitete i dostupnosti mobilnosti osoba uključenih u obrazovanje odraslih diljem Europe i povećanje obima mobilnosti kako bi se pružila potpora mobilnosti od najmanje 7000 osoba godišnje do 2013.
- b) poboljšanje kvalitete i povećanje obima suradnje među organizacijama uključenih u obrazovanje odraslih diljem Europe
- c) pružanje pomoći osobama iz osjetljivih socijalnih skupina i osobama na margini društva, posebno starijima te osobama koji su obrazovanje napustile prije stjecanja osnovnih kvalifikacija kako bi im se pružile alternativne mogućnosti pristupa obrazovanju odraslih

⁷² Europska komisija (2006.) 614 konačna verzija:

http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2006/com2006_0614en01.pdf

⁷³ Europska komisija (2007.) 558 konačna verzija: http://ec.europa.eu/education/policies/adult/com558_en.pdf

⁷⁴ Odluka Vijeća o obnovljenom Europskom planu za obrazovanje odraslih (2011./C327/01): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:372:0001:0006:EN:PDF>

⁷⁵ vidjeti pod 7

- d) olakšanje razvoja inovativnih praksi na području obrazovanja odraslih kao i njihovog prijenosa, uključujući prijenos iz jedne države sudionice u ostale
- e) podrška razvoju inovativnih sadržaja, usluga, pedagogije i prakse cjeloživotnog učenja temeljenih na informacijskim i komunikacijskim tehnologijama
- f) poboljšanje pedagoških pristupa i upravljanja ustanovama koje se bave obrazovanjem odraslih.

Prioriteti aktivnosti potprograma Grundtvig

4.1 Mobilnost i partnerstva

Kod decentraliziranih aktivnosti potprograma Grundtvig, dakle kod mobilnosti (stručno usavršavanje osoblja, posjeti i razmjene, asistenti, radionice, volonterski projekti za starije, pripremni posjeti) i obrazovnih partnerstava nema službenih prioritetnih tema. Prijavitelje se savjetuje da svakako prouče mrežne stranice nacionalne agencije svoje zemlje kako bi utvrdili je li postoje nacionalni prioriteti ili druga nacionalna pravila za navedene aktivnosti.

Obrazovna partnerstva su definirana kao partnerstva za jačanje europske dimenzije i poboljšanje kvalitete organizacija za obrazovanje odraslih kroz međunarodnu suradnju. Mobilnost odraslih učenika podupire se kroz obrazovna partnerstva, Grundtvig radionice i volonterske projekte za starije čiji je cilj informalno učenje. Mobilnost osoblja koje se bavi obrazovanjem odraslih, prema definiciji iz drugog dijela Vodiča kroz Program za cjeloživotno učenje, podupire se kroz obrazovna partnerstva kao i u obliku pojedinačnih financijskih potpora za sudjelovanje u stručnom osposobljavanju ili provedbu posjeta i razmjena, te hospitacija asistenata.

4.2 Multilateralni projekti

U okviru multilateralnih projekata podupiru se **projekti u kojima se razmjenjuju iskustvo i dobra praksa te dolazi do konkretnih rezultata i ishoda primjerenih diseminaciji (metoda, alata, materijala, tečajeva)**, čime se razvija inovacija i/ili diseminiraju inovacije i dobra praksa s potencijalom za značajan učinak. Poseban će prioritet imati projekti koji među ishodima predviđaju organizaciju tečajeva za stručno usavršavanje osoblja koje se bavi obrazovanjem odraslih.

U prijavama koje se podnose u okviru posebnih aktivnosti navedenih u nastavku, treba nastojati pokazati kako će u konkretnim situacijama obrazovanja odraslih, doprinijeti primjeni, prilagodbi i testiranju primjenljivih alata ili pristupa javne politike (razvijenih ili onih koji se trenutno razvijaju kroz suradnju na javnoj politici na europskoj razini). Navedeno uključuje „Europski kvalifikacijski okvir” ili nacionalne kvalifikacijske okvire⁷⁶, „Europske smjernice za potvrđivanje neformalnog i informalnog učenja”⁷⁷, „Europski okvir za ključne kompetencije”⁷⁸, dokumente *Europass*⁷⁹, ECVET⁸⁰, „Europski referentni okvir za osiguranje

⁷⁶ Preporuka Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2008. o uspostavljanju „Europskog kvalifikacijskog okvira za cjeloživotno učenje” (2008/C 111):

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:111:0001:0007:EN:PDF>

⁷⁷ <http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/5059.aspx>

⁷⁸ - vidjeti pod 15

kvalitete” (EQARF)⁸¹, kao i ključne kompetencije utvrđene za stručnjake za obrazovanje odraslih u studiji koju je nedavno dovršila Europska komisija kao dio „Akcijskog plana za obrazovanje odraslih”⁸² itd.

4.2.1. Stjecanje ključnih kompetencija kroz obrazovanje odraslih

U okviru ovoga prioriteta treba posvetiti pažnju temeljnim vještinama na kojima se zasniva stjecanje širih transverzalnih ključnih kompetencija te osvježavanju i produbljivanju kompetencija tijekom života. Projekti trebaju biti usmjereni na vidove kao što su:

- povećanje pristupa temeljnim vještinama za odrasle osobe kao što su pismenost, komuniciranje na stranim jezicima, matematička kompetencija, temeljna kompetencija iz prirodnih znanosti i tehnologije, digitalna kompetencija, građanske i poduzetničke kompetencije
- promicanje novih oblika pismenosti kako bi se potpomoglo aktivno sudjelovanje u modernom društvu, primjerice ekonomske i financijske pismenosti, kulturne, političke i ekološke osviještenosti, obrazovanja za zdrav život, potrošačke i medijske osviještenosti i pismenosti
- osiguranje druge prilike za kvalitetno obrazovanje i osposobljavanje mladim odraslim osobama i odraslima (uključujući migrante) koji trebaju poboljšati svoje temeljne vještine; vezano za iseljenike razvijati inovativne pristupe podučavanju i učenju jezika zemalja domaćina
- priznavanje vještina stečenih kroz volontiranje, aktivnosti u zajednici te aktivnosti povezanih s obitelji
- korištenje radnog mjesta kao okruženja za stjecanje ključnih kompetencija, te razvijanje inovativnih pristupa za podizanje opće razine obrazovanja među zaposlenicima poduzeća (npr. njihove pismenosti i matematičke pismenosti), različite od njihove specifične strukovne kompetencije
- poboljšanje vrednovanja ključnih kompetencija zasnovanih na ishodima učenja i ugrađivanje potvrđivanja neformalnog i informalnog učenja kod pojedinaca s niskom razinom vještina i nižom stručnom spremom
- procjena učinka nacionalnih kvalifikacijskih okvira na povećanje pristupa odraslih prilikama za obrazovanje.

4.2.2. Uloga obrazovanja odraslih u jačanju socijalne uključenosti i rodne jednakosti

- Poboljšati privlačnost i pristup obrazovanju odraslih, posebno odraslima s nižom stručnom spremom, pripadnicima skupina u nepovoljnom položaju, marginaliziranim građanima, migrantima i Romima. Projekti trebaju biti usmjereni na vidove kao što su:
 - motiviranje pojedinačnih učenika koji su slabo predstavljeni u cjeloživotnom učenju da se posvete učenju, uključujući putem službi za profesionalno usmjeravanje, strategije iskoraka prema potencijalnim korisnicima, kampanje za podizanje svijesti,

⁷⁹ Odluka br. 2241/2004/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o jedinstvenom okviru EZ za transparentnost kvalifikacija i kompetencija (*Europass*) (2004/L 390/6):

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:390:0006:0020:EN:PDF>

⁸⁰ vidjeti pod 71

⁸¹ vidjeti pod 69

⁸² vidjeti pod 77

- potvrđivanje neformalnog i informalnog učenja, primjereni pristupi podučavanju i učenju, te partnerstva s poduzećima
- korištenje informacijskih i komunikacijskih tehnologija, e-učenja i medija kako bi se proširio pristup obrazovanju odraslih
 - razvijanje alternativnih pristupa učenju kako bi se marginalizirane građane i pripadnike skupina u nepovoljnom položaju uključilo ili ponovno uključilo u društvo i na tržište rada.
- Promicati rodnu jednakost u obrazovanju odraslih, naročito razvijanjem privlačnih metoda za poticanje većeg sudjelovanja muškaraca u područjima obrazovanja odraslih u kojima su premalo zastupljeni.

4.2.3. Kreativnost i inovacije, uključujući međugeneracijsko učenje: učenje starijih građana, učenje u obitelji

U okviru ovoga prioriteta projekti trebaju biti usmjereni na vidove kao što su:

- pružiti starijim građanima vještine koje su im potrebne da bi se suočili s promjenama i ostali društveno aktivni
- razvijanje inovativnih pristupa međugeneracijskom učenju i učenju u obitelji i jačanje doprinosa starijih obrazovanju drugih, uključujući odrasle osobe mlađe dobi
- pojačavanje uloge kulturnih organizacija (muzeja, knjižnica, itd.) i novih medija u razvoju inovativnih modela u kreativnim okruženjima

4.2.4. Osiguranje kvalitete obrazovanja odraslih, uključujući stručno usavršavanje osoblja

U okviru ovoga prioriteta projekti trebaju biti usmjereni na vidove kao što su:

- analiza isplativih načina financiranja obrazovanja odraslih kao i koristi (i povrata od ulaganja u) od pružanja usluge obrazovanja odraslih
- poboljšanje osiguranja kvalitete usluga i ustanova, uključujući ispitivanje načina na koji se „Europski referentni okvir za osiguranje kvalitete strukovnog obrazovanja”⁸³ može primijeniti na obrazovanje odraslih, poboljšanje upravljanja i razvoj standarda i akreditacije pružatelja usluga obrazovanja odraslih
- razvijanje kompetencija i plana za razvoj karijere nastavnika, predavača i ostalog osoblja, primjerice kroz početno usavršavanje ili stručno usavršavanje te razvijanje primjerenih kvalifikacija i korištenje okvira za ključne kompetencije osoblja koje se bavi obrazovanjem odraslih⁸⁴
- razvijanje inovativnih europskih tečajeva za stručno usavršavanje te neformalnih pristupa usavršavanju osoblja kao što je promatranje rada tzv. „job-shadowing“

4.3 Mreže

4.3.1. Promicanje društvene i ekonomske kohezije pomoću poboljšanih prilika za obrazovanje odraslih

U okviru ovoga prioriteta mreže čije se uspostavljanje planira trebaju biti usmjerene na teme i ciljne skupine od posebne važnosti za promicanje socijalne kohezije i inkluziju kao što su:

⁸³ vidjeti pod 69

⁸⁴ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/adult_en.htm

- poboljšanje pružanja usluge mogućnosti obrazovanja u zatvorima i promicanje uloge obrazovanja odraslih u sklopu strategija za rehabilitaciju zatvorenika i bivših prijestupnika
- razvijanje strategija koje se odnose na praznine u učenju jezika u segmentima u kojima je ono što se trenutno nudi odraslima neprimjereno
- razvijanje obrazovanja odraslih s posebnim potrebama i strategije za uključivanje osoba s invaliditetom u obrazovanje odraslih
- međunarodna mreža regionalnih partnerstava, gradovi ili regije za obrazovanje, itd. sa snažnom dimenzijom obrazovanja odraslih

Takve mreže trebaju uključivati i osobe izvan područja obrazovanja sa stručnim znanjem iz primjerenog područja socijalne politike.

POGLAVLJE 2. – TRANSVERZALNI PROGRAM

Kontekst javne politike

Transverzalni program podupire provedbu transverzalnih vidova europske politike za obrazovanje i osposobljavanje slijedom strateškog okvira „Obrazovanje i osposobljavanje 2020.”⁸⁵, uključujući ostvarenje cjeloživotnog učenja provedbom strategija za cjeloživotno učenje te razvijanjem kvalifikacijskih okvira i mjera kako bi se omogućili fleksibilniji načini učenja.

Posebni i operativni ciljevi Transverzalnog programa

Kao što je navedeno u čl. 32.1 Odluke o programu, posebni ciljevi Transverzalnog programa jesu:

- a) promicati europsku suradnju u područjima koja pokrivaju dva ili više sektorska potprograma
- b) promicati kvalitetu i transparentnost sustava obrazovanja i osposobljavanja zemalja članica EU.

Kao što je navedeno u čl. 32.2 Odluke o programu, operativni ciljevi Transverzalnog programa jesu:

- a) podržati politiku razvoja cjeloživotnog učenja i suradnje na europskoj razini, naročito u kontekstu Lisabonskog procesa te „Radnog programa za obrazovanje i osposobljavanje 2010.” kao i u kontekstu Bolonjskoga i Kopenhaškoga procesa i njihovih sljednika
- b) osigurati primjeren priljev usporedivih podataka, statistika i analiza s ciljem podupiranja razvoja politike cjeloživotnog učenja, kao i praćenje napretka pri postizanju ciljeva cjeloživotnog učenja te utvrđivanje područja kojima treba posvetiti posebnu pažnju
- c) promicati učenje jezika i podržavati jezičnu raznolikost u zemljama članicama EU-a
- d) podržavati razvoj inovativnih sadržaja temeljenih na informacijskim i komunikacijskim tehnologijama, usluga, pedagogije i prakse cjeloživotnog učenja
- e) osigurati da se rezultati Programa za cjeloživotno učenje primjereno priznaju, diseminiraju i provode na širokoj razini.

⁸⁵ vidjeti pod 6.

1. KLJUČNA AKTIVNOST 1. – SURADNJA NA STVARANJU JAVNIH POLITIKA I INOVACIJE

Prioriteti za aktivnosti u okviru Ključne aktivnosti 1.

1.1 Studijski posjeti za stručnjake i donositelje odluka u obrazovanju i strukovnom osposobljavanju (mobilnost)

Ova je aktivnost usmjerena na promicanje kulture učenja od kolega/*peer learning* t.j. na promatranje, razmjenu i uzajamno učenje na iskustvima od zajedničkog interesa na razini EU. Potiče se rasprava o relevantnim temama te se razvijaju kvalitetni pristupi i transparentnost sustava obrazovanja i osposobljavanja. Posebno će usmjerenje biti na povećanom sudjelovanju donositelja odluka i osoba koje kreiraju javnu politiku.

Prioriteti studijskih posjeta u pozivu za 2013. bit će usuglašeni s općim prioritetima navedenima u 3. odjeljku:

1. poticanje suradnje između svijeta obrazovanja, osposobljavanja i rada
2. potpora početnom i cjeloživotnom usavršavanju nastavnika, predavača te rukovoditelja ustanova za obrazovanje i osposobljavanje
3. promicanje stjecanja ključnih kompetencija u cijelom sustavu obrazovanja i osposobljavanja
4. promicanje socijalne inkluzije i rodne jednakosti u obrazovanju i osposobljavanju, uključujući integraciju migranata
5. razvijanje strategija za cjeloživotno učenje i mobilnost.

1.2. Multilateralni projekti

1.2.1. Potpora projektima međunarodne suradnje na razvijanju mjera za cjeloživotno učenje za integraciju Roma

Značajke romskih zajednica su problemi koji se odnose na pismenost, rano napuštanje obrazovanja, jezične prepreke i nedostatak interkulturnog dijaloga što je povezano s problemima stanovanja, zdravstva i zapošljavanja. Stoga postoji potreba da se veća potpora pruži projektima međunarodne suradnje za razvijanje mjera cjeloživotnog učenja za integraciju Roma, prepoznavanje i razmjenu dobre prakse o združenim obrazovnim mjerama i ostalim pristupima vezanima za socijalnu politiku i zapošljavanje u svrhu integracije Roma, potrebu za više posredovanja vezanoga za kulturu, jezik i školovanje.

Shodno tome projekti trebaju doprinosti:

- prijenosu inovacija koje se odnose na uspješnu provedbu posredovanja vezanoga za kulturu, jezik i školovanje, uzimajući u obzir združene obrazovne i socijalne mjere za integraciju romske djece i učenika, posebno po pitanju jezika i pismenosti
- prijenosu učinkovitih združenih strategija učenja i javnih politika kako bi se povećala razina sudjelovanja i postignuća romskih učenika.

[Type text]

1.3 Mreže

Cilj ove aktivnosti je stvaranje transverzalnih mreža kojima se promiče zajedničko učenje o javnoj politici te razmjena informacija i dobre prakse o razvijanju i provedbi inovativnih pristupa cjeloživotnom učenju.

Takve mreže trebaju okupiti relevantne dionike iz svih relevantnih sektora i sa svih razina kreiranja i provedbe javne politike (nacionalne, regionalne, lokalne razine) te pružiti forum/platofrmu za zajedničko promišljanje i europsku suradnju na utvrđivanju i promicanju inovacija i dobre prakse.

1.3.1. Promicanje strategija cjeloživotnog učenja, uključujući putove među raznim sektorima obrazovanja i osposobljavanja

Potporna razvoju i provedbi inovativnih politika cjeloživotnog učenja na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, posebno promicanje prilika i načina za cjeloživotno učenje u čijem je središtu učenik, koji su fleksibilni i nemaju „slijepih ulica”, koristeći praktične instrumente ostvarivanja osobnog razvoja, zapošljivosti i socijalne inkluzije građana iz svih skupina bez obzira na porijeklo, uglavnom kroz:

- nacionalne kvalifikacijske okvire i sustave za određivanje vrijednosti učenja
- sheme za potvrđivanje prethodnog i eksperimentalnog učenja (uključujući neformalno i informalno učenje)
- pristupačne službe za pružanje kvalitetne cjeloživotne profesionalne orijentacije i savjetovanja
- ostale mjere za privlačnost učenja i potporu motivaciji učenika (primjerice kroz financijske inicijative i potpore)
- aktivnosti za proširenje sudjelovanja i povećanje jednakosti u obrazovnim postignućima kroz bavljenje posebnim potrebama društveno-ekonomskih skupina u nepovoljnom položaju i učenika koji nemaju klasičan profil
- partnerstva između formalnih i neformalnih sektora obrazovanja i osposobljavanja, poslovnog sektora, aktera koji se bave volontiranjem ili radom u zajednici, na regionalnoj i lokalnoj razini, povezana s inicijativama za zapošljavanje i socijalnu inkluziju
- suradnja između regija na razvijanju i provedbi strategija cjeloživotnog učenja.

1.3.2. Potpora mrežama za aktivnosti podizanja svijesti o najuspješnijim iskustvima društvene integracije Roma, uključujući kulturološke, jezične i društvene vidove

Postoji potreba za potporom međunarodnim aktivnostima umrežavanja kako bi se podigla svijest, unutar i izvan romskih zajednica, o romskoj kulturnoj baštini i stanju Roma s obzirom na potencijal za obrazovni i osobni razvoj, te kako bi se utvrdila i razmijenila dobra praksa u tim područjima, uključujući integraciju Roma s aspekta socijalne politike i zapošljavanja.

Shodno tome mreže bi trebale doprinostiti:

- podizanju svijesti i jačanju predanosti svih mjerodavnih aktera za integraciju Roma u obrazovanje i osposobljavanje, kao i za integraciju pomoću obrazovanja i osposobljavanja te kulture, u kombinaciji s ostalim mjerama javne politike

[Type text]

- većoj diseminaciji dobre prakse vezane za integraciju romske djece i učenika te povećanju razine njihovih školskih postignuća, uključujući pitanja jezika i pismenosti.

2. KLJUČNA AKTIVNOST 2. – JEZICI

Kontekst javne politike

Jezične su vještine ključne za jačanje europskog građanstva, interkulturološkog dijaloga i društvene kohezije te za promicanje osobnog razvoja. One pružaju prilike za otkrivanje drugih vrijednosti, vjerovanja i ponašanja. U strateškom okviru “Obrazovanje i osposobljavanje 2020.”⁸⁶ šire je učenje jezika prioritet za poboljšanje kvalitete i učinkovitosti obrazovanja i osposobljavanja u državama članicama EU-a.

Jezične vještine su nužne i za mobilnost europskih građana i poslova. Praktične jezične i interkulturološke vještine ključne su za gospodarski rast i bolja radna mjesta, budući da osnažuju zapošljivost i europskim poduzećima pomažu u učinkovitom natjecanju na globalnom tržištu.

U studenom 2011. ministri obrazovanja usvojili su Zaključke Vijeća o jezičnim kompetencijama za poticanje mobilnosti⁸⁷ koje posebice naglašavaju važnost osiguravanja trajne podrške učenju jezika na svim razinama obrazovanja, važnost proširenja izbora jezika koji su u ponudi, važnost poboljšanja kvalitete i primjenjivosti jezičnih tečajeva te važnost uvođenja inovativnih načina učenja jezika – sve su to područja u kojima suradnja na razini Europe može igrati važnu ulogu.

Promicanje učenja jezika i jezične raznolikosti cilj je čitavog Programa za cjeloživotno učenje te posebno sektorskih programa Comenius, Erasmus, Grundtvig i Leonardo. Ključna aktivnost „Jezici” nadopunjuje te sektorske programe i odnosi se na podučavanje jezika i potrebe za učenjem vezanima za dva ili više navedenih sektora. U okviru programa formalno su prihvatljivi svi jezici.

Prioriteti aktivnosti u okviru Ključne aktivnosti 2.

2.1 Multilateralni projekti

Multilateralni transverzalni projekti se trebaju odnositi na najmanje dva od četiri obrazovna sektora koje obuhvaćaju sektorski programi Programa za cjeloživotno učenje. Trebaju biti usmjereni na podizanje svijesti o prednostima učenja jezika i višejezičnosti Europske unije. Njihov cilj treba biti promicanje pristupa resursima za učenje jezika kao i razvijanje i diseminacija materijala za učenje jezika te instrumenata za jezično testiranje. U svim primjerenim slučajevima svakako se preporuča korištenje “Zajedničkog europskog referentnog okvira za jezike” Vijeća Europe.

⁸⁶ vidjeti pod 7

⁸⁷ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/126373.pdf

2.1.1. Suradnja svijeta obrazovanja, osposobljavanja i rada

Cilj projekata treba biti jačanje jezičnih kompetencija primjenljivih na radno mjesto kako bi se poboljšala zapošljivost i ojačala europska konkurentnost. Projekti će posebice podržati učenje svjetskih jezika s obzirom na pojačane ekonomske aktivnosti sa zemljama trećeg svijeta. Projekti mogu razvijati praktične alate i metode za procjenu potreba tvrtki u smislu jezičnih vještina te predlagati i testirati moguća rješenja.

2.1.2. Promicanje i šire usvajanje europskih jezika manje rasprostranjenosti

Cilj projekata treba biti održavanje i povećanje vitalnosti europskih jezika manje rasprostranjenosti, poput jezika manjih država, regionalnih jezika i jezika koji nisu u širokoj upotrebi.

2.1.3. Promicanje stjecanja ključnih kompetencija u čitavom sustavu obrazovanja i osposobljavanja

Kroz projekte će se razvijati programi/nastavni programi koji se odnose na specifične potrebe učenika u raznim sektorima obrazovanja i osposobljavanja, te trebaju uključivati metodologiju učenja kod kuće i jezični tečaj za koji se dodjeljuje uvjerenje zasnovano na „Zajedničkom europskom referentnom okviru za jezike”.

Projekti mogu poticati rano učenje jezika i baviti se obrazovnim potrebama ljudi koji su u nepovoljnom položaju, kao naprimjer: ljudi koji imaju poteškoće sa sluhom, slijepi, migranti, Romi i ljudi s poteškoćama u učenju. Mogu uključivati i metodologiju koja koristi najnovije mogućnosti novih medija i tehnologija učenja, ako to osnažuje stvarno međudjelovanje i prilike za učenje s izvornim govornicima ciljanog jezika (primjerice razvijanjem modela za eTwinning i/ili učenje u paru vezano za različite sektore i/ili korištenjem različitih prilika koje pruža društveno umrežavanje).

2.1.4 Potpora djelomično ili u cijelosti bilingvalnom obrazovanju

Multilateralni projekti podržat će osposobljavanje budućih nastavnika, radnika u obrazovanju i predavača pripremajući ih na kombinirano podučavanje jezika i nekog drugog predmeta. U isto vrijeme multilateralni će projekti promicati suradnju među školama i drugim pružateljima usluge obrazovanja i osposobljavanja nudeći cjelovito bilingvalno ili djelomično bilingvalno obrazovanje (CLIL).

Metode bilingvalnog obrazovanja bit će testirane, podučavane i razmjenjivat će se među školama sudionicima, studentima, nastavnicima, institucijama za stručno usavršavanje nastavnika i ostalim pružateljima usluge obrazovanja.

2.1.5. Promicanje učenja jezika susjednih zemalja

Projekti susjednih zemalja kroz zajedničke će aktivnosti razvijati alate koji omogućavaju zajedničko učenje njihovih jezika. Projekti će predlagati inovativne načine korištenja učenja jezika kao poticaja za pojačanu suradnju susjednih zemalja na svim razinama: obrazovanje, kultura, trgovina, itd.

2.2 Mreže

Transverzalne mreže doprinose provedbi jezične politike u Europi. Njima se promiče učenje jezika i jezična raznolikost, podupire se razmjena informacija o inovativnim tehnikama i primjerima dobre prakse, posebno među donositeljima odluka i ključnim obrazovnim stručnjacima te se proizvodi prethodnih projekata prilagođavaju i diseminiraju potencijalnim krajnjim korisnicima (tijelima s javnim ovlastima, osobama iz prakse, poslovnom sektoru, učenicima jezika itd.). Mreže time doprinose dugoročnim promjenama u obrazovnim sustavima.

2.2.1. Jačanje socijalne inkluzije, jednakih prilika za sve i jednakosti u obrazovanju, uključujući integraciju migranata i Roma

Kroz mreže će se širiti uspješni primjeri integracije doseljenika kroz učenje jezika zemlje domaćina te pružanja usluga na jeziku domaćina. Primjeri dobre prakse mogu se promicati u bilo kojem području, kao što su aktivnosti povezane s posredovanjem i savjetovanjem u lokalnoj zajednici, pravno tumačenje, pristup zdravstvenim i socijalnim službama itd.

2.2.2. Širenje rezultata inicijativa kao što su projekti s oznakom „Europski jezici“ i promicanje njihova umrežavanja

Kroz mreže će se organizirati/ili podupirati događanja i aktivnosti za stvaranje baze i diseminaciju rezultata projekata. To može uključivati inicijative s oznakom „Europski jezici“ (*European Language Label projects*), projekte iz bilo kojeg dijela Programa za cjeloživotno učenje te financirane programa izvan Europske unije. Kroz mreže će se podupirati i razmjena i suradnja između projekata.

2.2.3 Promicanje učenja i korištenja europskih jezika manje rasprostranjenosti

Mreže će podupirati razmjenu primjera dobre prakse za promicanje jezične raznolikosti i učenje jezika manje rasprostranjenosti te rjeđe upotrebe kao što su jezici manjih zemalja, regija i jezici koji nisu u širokoj upotrebi.

2.2.4 Potpora djelomično ili u cijelosti bilingvalnom obrazovanju

Mreže će promicati suradnju među školama i drugim obrazovnim sektorima koji nude cjelovito bilingvalno ili djelomično bilingvalno obrazovanje (CLIL). Također će podupirati osposobljavanje budućih nastavnika pripremajući ih na kombinirano podučavanje jezika i nekog drugog predmeta.

Metodologije i okviri za provođenje bilingvalnog obrazovanja bit će testirane, podučavane i razmjenjivat će se među školama sudionicima, studentima, nastavnicima, institucijama za stručno usavršavanje nastavnika i ostalim pružateljima usluge obrazovanja. Kroz mreže će se promicati razmjena i suradnja vezano uz bilingvalno obrazovanje između škola i drugih obrazovnih sektora, primjerice obrazovanja odraslih te strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.

3. KLJUČNA AKTIVNOST 3. - INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE TEHNOLOGIJE

Kontekst javne politike

Promicanje informacijskih i komunikacijskih tehnologija u sklopu učenja cilj je čitavog Programa za cjeloživotno učenje te posebno potprograma Comenius, Erasmus, Grundtvig i Leonardo. Ključna aktivnost „Informacijske i komunikacijske tehnologije” nadopunjuje navedene potprogramme i odnosi se na potrebe za učenjem informacijskih i komunikacijskih tehnologija vezanih za dva ili više navedenih sektora.

Usmjerena je na potencijal informacijskih i komunikacijskih tehnologija u svojstvu katalizatora društvenih i obrazovnih inovacija i promjena. Ne odnosi se na tehnologiju već na način na koji se učenje može osnažiti informacijskim i komunikacijskim tehnologijama (npr. inovacije u pedagogiji i pristupima učenju, privlačenje osoba koje su napustile obrazovanje da se vrate učenju, integraciju prilika za formalno, neformalno i informalno učenje, fleksibilno cjeloživotno učenje za premošćivanje digitalnog jaza i društveno-ekonomskih podjela).

Od pokretanja Lisabonske strategije na području informacijskih i komunikacijskih tehnologija u obrazovanju sve su zemlje članice EU ostvarile značajan napredak. Gotovo sve ustanove za obrazovanje i osposobljavanje opremljene su i umrežene informacijskim i komunikacijskim tehnologijama. Međutim, da bi se ostvario puni potencijal informacijskih i komunikacijskih tehnologija potrebno je učiniti više kako bi se pružila potpora inovativnom pedagoškom razvoju, općem pristupu cjeloživotnom učenju i stjecanju ključnih kompetencija. To će u najvećoj mogućoj mjeri uvećati povrat sadašnjih ulaganja u učenje uz potporu informacijskih i komunikacijskih tehnologija. Unatoč napretku koji je ostvaren na području informacijskih i komunikacijskih tehnologija i obrazovanja, postoji ozbiljan nedostatak sustavnog i praktičnog uključivanja novih tehnologija i kreativnih pedagoških metoda u formalno obrazovanje. Obrazovne institucije ne iskorištavaju prednosti informacijskih i komunikacijskih tehnologija koje omogućavaju modernizaciju učenja i nastavne prakse.

Prioriteti aktivnosti za Ključnu aktivnost 3.

3.1. Multilateralni projekti

3.1.1. Jačanje ključnih kompetencija poput digitalne kompetencije koja premošćuje svijet obrazovanja i rada

Postoji žurna potreba za razumijevanjem i jačanjem novih vještina potrebnih kako bi obrazovanje i osposobljavanje bili bolje prilagođeni potrebama društva znanja, građanima na bolji način pružali ključne kompetencije, te kako bi politika cjeloživotnog učenja i vještina za 21. stoljeće kao takva zauzela svoje mjesto. Mnoge od tih vještina su transverzalne, zadiru u različite teme, a informacijske i komunikacijske tehnologije mogu pomoći pri razvijanju tih vještina.

Jačanje transverzalnih kompetencija nalaže nove pristupe učenju i podučavanju, te strategije zasnovane na aktivnom učenju kao što je učenje kroz suradnju, učenje od kolega u zajednici,

[Type text]

kreativno rješavanje problema, otkrivanje, učenje kroz rad, eksperimentalno učenje, kritičko razmišljanje i kreativnost.

Digitalna kompetencija jedna je od ključnih vještina za život i zapošljivost. Kad se radi o obrazovanju, bit više nije *je li* tehnologiju treba koristiti, već *kako, gdje i za koju* aktivnost. Shodno tome, pažnju trebamo usmjeriti ka pedagoškoj potpori, prilikama za učenje i procjeni pristupa koji će potaknuti stjecanje digitalne kompetencije i ostalih ključnih kompetencija.

Postoji hitna potreba za boljim razumijevanjem i pružanjem podrške učenju digitalnih kompetencija kroz informalno i neformalno učenje povezujući to dvoje s mogućnostima formalnog obrazovanja u kontekstu cjeloživotnog učenja (nastavni programi, ishodi učenja) kao doprinos javnim politikama iz područja cjeloživotnog učenja i vještina.

3.1.2. Inovativne pedagoške metode i metode ocjenjivanja raznolikih načina učenja

Danas učenje više nije linearno i pojedinci tijekom života uče na razne načine, uz potporu vrlo raznolikih mogućnosti za formalno i informalno učenje te resursa dostupnih preko interneta. Međutim, takvi novi načini učenja koji zadiru u nekoliko tradicionalnih obrazovnih sektora te situacije informalnog učenja predstavljaju značajan izazov tradicionalnim nastavnim programima, ocjenjivanju, ishodima učenja i mehanizmima za priznavanje. Konkretno, prakse i resursi otvorenog obrazovanja sve se više koriste i donose specifične mogućnosti i izazove.

Kroz projekte treba razvijati i analizirati inovativne pristupe i metode u pedagogiji i ocjenjivanju kojima se podupiru navedeni raznoliki načini učenja kako bi se učenicima pomoglo da učinkovitije premoste svijet obrazovanja i rada. Projekti bi trebali razvijati, testirati i analizirati te pristupe putem pilot projekata u stvarnom životu u različitim kontekstima učenja te uključiti ključne dionike kao što su učenici, nastavnici/predavači, ljudi iz prakse, ali i, ako je to moguće, donositelje odluka i javnih politika, itd. Projekti bi kao takvi trebali doprinijeti povećavanju sustavnog korištenja i utjecaja inovacija u učenju i podučavanju uz pomoć novih tehnologija. Također trebaju pomoći ustanovama i samim učenicima kako bi bili sposobni bolje ocjeniti sve vrste ishoda učenja i budućih potreba za učenjem. Takve nove metode i pristupi trebaju dati doprinos kako bi politika cjeloživotnog učenja i vještina zauzele svoje mjesto.

Kod svih prioriteta projekti bi mogli uključivati:

- inovativne slučajeve korištenja načina rada i resursa otvorenog obrazovanja kako bi se obrazovanje otvorilo te povezalo informalno, neformalno i formalno obrazovanje. Naglasak bi trebao biti na smjernicama za najbolji način rada te primjeni strategija koje vode ka ljestvicom mjerljivoj, sustavnoj i održivoj primjeni
- uporabu on-line zajednica za učenje radi razvijanja transverzalnih kompetencija kao što su učiti kako učiti, poduzetništvo, suradnja, rad s različitim kulturama, autonomiju itd.
- analizu načina na koji se digitalna kompetencija može bolje integrirati u nastavne programe i ishode učenja ne samo u sve razine formalnog obrazovanja, već i u informalno i neformalno učenje
- potporu korištenju informalnog i neformalnog učenja na radnom mjestu kao nadopunu formalnom obrazovanju/tečaju za usavršavanje

- uporabu informacijskih i komunikacijskih tehnologija kako bi načini učenja koje zadiru u više tradicionalnih obrazovnih sektora i situacija informalnog učenja postali raznolikiji i osobniji
- uporabu alata i platformi za društveno umrežavanje zasnovanih na informacijskim i komunikacijskim tehnologijama kako bi se ponovno privukli pojedinci kod kojih postoji rizik od isključivanja (osobe koje rano napuštaju obrazovanje, etničke manjine, doseljenici, stariji radnici itd.). Tako se javnim službama, obrazovnim i građanskim inicijativama nudi potencijal (ponovnog) povezivanja skupina kod kojih postoji rizik od isključivanja.
- ispitivanje dobre prakse i jačanje virtualne mobilnosti između svijeta obrazovanja i rada, uzimajući u obzir netradicionalne načine učenja
- eksperimentiranje s novim pristupima ocjenjivanju tijekom određenog razdoblja i završnom ocjenjivanju kojima se podupire *online* učenje kroz suradnju, učenje od kolega, samostalno-usmjereno učenje i virtualna mobilnost te obuhvaća raznolike, pojedinačne načine učenja.

3.2 Mreže

3.2.1. Zajednice dionika diljem Europe za promicanje upotrebe novih tehnologija u obrazovanju i osposobljavanju

Teme uključuju:

- izgradnju globalne zajednice diljem Europe za raspravu i razmjenu iskustava, a koja se bavi načinima rada i resursima otvorenog obrazovanja. Važno je uzeti u obzir napredak od točke razmatranja samog pristupa resursima otvorenog obrazovanja prema također i razmjeni načina rada otvorenog obrazovanja.
- razmjenu znanja, razmjenu dobre prakse i razvijanje novih strateških partnerstava koja uključuju sve važne aktere u učenju zasnovanom na informacijskim i komunikacijskim tehnologijama, obuhvaćajući kako stranu potražnje tako i stranu ponude (npr. uključujući izdavače i one koji razvijaju sadržaje u tu svrhu, poslovni sektor, istraživački sektor, donositelje odluka u javnoj politici te obrazovne aktere poput učenika)
- savjetovanje i potporu vezano za transverzalna pitanja koja se odnose na uporabu usluga digitalnih sadržaja u formalnom, neformalnom i informalnom okruženju za učenje, poput pravnih pitanja o pravima intelektualnog vlasništva, standarda kvalitete, e-ocjenjivanja i e-portfelja
- razvijanje budućih vizija, scenarija budućih događaja i preporuka vezanih za promjene i dodanu vrijednost informacijskih i komunikacijskih tehnologija na transformaciji sustava obrazovanja i osposobljavanja prema potrebama budućeg društva znanja.

3.2.2. Zajednice dionika diljem Europe koje se bave širenjem rezultata pilot istraživanja i projekata

Mreže će doprinijeti jačanju korištenja novih tehnologija i pedagoške prakse kao uobičajenih metoda u obrazovanju i osposobljavanju diljem Europe.

Mreže će organizirati i/ili podupirati događaje i aktivnosti u svrhu diseminacije rezultata prethodnih projekata koji su prepoznati kao primjeri dobre prakse. Mreže bi trebale osigurati široku diseminaciju i iskorištavanje najboljih primjera prakse prepoznatih u svim odgovarajućim obrazovnim sektorima.

Mreže mogu uključivati inicijative projekata financiranih izvan Europske unije i trebale bi u idealnom slučaju nadzirati širenje rezultata projekata koji imaju dimenziju održivosti i napredovanja.

3.2.3 Zajednice dionika diljem Europe koje se bave društveno-ekonomskim digitalnim jazom

Teme uključuju:

- analizu, osnaživanje i diseminaciju nalaza o tome kako digitalne kompetencije mogu pomoći skupinama s rizikom od isključivanja i poboljšati njihovo samopoštovanje, samopouzdanje, autonomnost i motivaciju za ponovno povezivanje s učenjem. Naglasak je na analizi empirijskih dokaza i sakupljanju studija slučaja o rizičnim skupinama i novim načinima učenja
- podjelu znanja, razmjenu dobre prakse i razvijanje novih strateških partnerstava koja uključuju sve važne aktere iz svih društvenih domena (poslovni sektor, društvene organizacije, dionike u obrazovanju i osposobljavanju, organizacije korisnika itd.) radi utvrđivanja povoljnih uvjeta, čimbenika uspjeha, prepreka pružanju digitalnih kompetencija te njihovo stjecanje kod grupa s rizikom od isključivanja
- razvijanje scenarija budućih događanja, preporuka i operativnih smjernica o tome što obrazovanje može učiniti na rješavanju digitalnog jaza i ponovnom povezivanju pojedinaca koji bi u protivnom ostali isključeni.

4. KLJUČNA AKTIVNOST 4. – DISEMINACIJA I KORIŠTENJE REZULTATA

Kontekst javne politike

Ključna aktivnost „Diseminacija i korištenje rezultata” odražava sve veću osviještenost kreatora javne politike i osoba u praksi o potrebi osiguranja najvećeg mogućeg učinka projekata i aktivnosti koje financira EU radi potpore strategiji „Europa 2020.”⁸⁸ kao i strateškog okvira „Obrazovanje i osposobljavanje 2020.”⁸⁹

⁸⁸ vidjeti pod 3

⁸⁹ vidjeti pod 7

Dakle, primarni je cilj Ključne aktivnosti 4 pomoć pri stvaranju okvira za učinkovito korištenje rezultata na lokalnoj, sektorskoj, regionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini, u sinergiji s komunikacijskim aktivnostima. Aktivnosti koje se financiraju u okviru ove ključne aktivnosti nadopunjuju aktivnosti diseminacije i korištenja posebnih rezultata u okviru sektorskih programa i ostalih ključnih aktivnosti.

U zadnjoj godini provedbe Programa za cjeloživotno učenje ova će se aktivnost usredotočiti na stvaranje baze i izvlačenje pouka iz sedmogodišnje primjene programa te na široku diseminaciju njegovih rezultata. Programi u sklopu ovog poziva trebaju predlagati integrirani pristup koji obuhvaća dva ili više različitih sektora Programa za cjeloživotno učenje.

Prioriteti aktivnosti za Ključnu aktivnost 4.

4.1. Multilateralni projekti

Prioritet će imati projekti usmjereni na:

4.1.1. Communities of Practice

Projekti bi trebali razvijati moderne, interaktivne, na mreži utemeljene *communities of practice* kako bi se unaprijedio dijalog između korisnika projekta, uključujući donositelje odluka, vezan uz specifične teme i prioritete koje su adresirale aktivnosti Programa za cjeloživotno učenje proteklih nekoliko godina. Pristup bi trebao obuhvaćati razne programe. *Communities of practice* omogućit će korisnicima da se registriraju i primaju personalizirane, ciljane informacije, prikupljene na odgovarajućim projektnim mrežnim stranicama te da se uključuju u tematske rasprave koje će usmjeravati iskusni voditelji.

Projekti moraju definirati indikatore uspjeha i rezultata. Oni će možda nadopunjavati postojeće platforme i mrežne stranice demonstrirajući time jasno dodanu vrijednost. No, ne bi trebali bit tek identična druga verzija već postojećih *communities of practice*.

Projekti bi trebali pokazati potencijal za održivost s mogućnošću kasnijeg povezivanja/integracije zajednica koje će biti razvijene s drugim platformama stvorenim za sljedeću generaciju programa.

4.1.2 Tematska, ciljana diseminacija i vrednovanje 'valorizacijskih' aktivnosti

Jedan je od strateških ciljeva Ključne aktivnosti 4 da služi kao most između projekata Programa za cjeloživotno učenje i donositelja odluka (usmjeravanje). Kako se program približava svom kraju potrebno je stvoriti bazu i prepoznati primjere najbolje prakse za valorizaciju i iskorištavanje u svim sektorima Programa za cjeloživotno učenje, ponajviše iz multilateralnih projekata i mreža. Oni bi trebali ojačati učinak programa povezujući rezultate individualnih projekata sa širom zajednicom. Trebali bi uzeti u obzir i nadograđivati se na

specifične aktivnosti za tematsku diseminaciju koje su već razvijene tijekom trajanja Programa za cjeloživotno učenje⁹⁰

Projekti će:

- prikupljati, analizirati i diseminirati informacije o primjerima dobre prakse, proizvodima i ishodima svih aktivnosti cijelog Programa za cjeloživotno učenje obrađujući posebnu stratešku temu (kao što je inkluzija, učenje jezika, poduzetništvo, rano napuštanje školovanja, e-učenje na poslu, aktivno građanstvo⁹¹ ili druge). Aktivnosti će biti specifične i odgovarat će zadanoj ciljanoj publici koristeći pritom odgovarajuća sredstva komunikacije, kao što su novinski članci, radionice na konferencijama, specifične mrežne stranice, poslovni časopisi, online video filmovi, itd.
- prepoznati i ocijeniti primjere najbolje prakse u slučajevima kad su projekti izvršili uspješan učinak na donositelje odluka (na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini) te u slučajevima kad su projekti bili iskorišteni za promjenu postojećeg okruženja što je dovelo do održivog i sustavnog učinka.

⁹⁰ Kao što je je tematski nadzor i raznolike aktivnosti tematske mreže koje koordiniraju Nacionalne agencije. Vidjeti: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/doc2414_en.htm

⁹¹ S obzirom da je 2013. godina „Godina građana“ ova bi tema trebala biti usmjerena na projekte Programa za cjeloživotno učenje koji su vezani uz obrazovanje u koristi aktivnog građanstva.

[Type text]

POGLAVLJE 3. – PROGRAM JEAN MONNET

Posebni i operativni ciljevi programa Jean Monnet

Kao što je navedeno u čl. 35.1 Odluke o programu, posebni ciljevi programa Jean Monnet jesu:

- a) potaknuti predavačke i istraživačke aktivnosti kao i promišljanje u području studija o europskim integracijama
- b) dati potporu postojanju primjerenog obima ustanova i udruženja usmjerenih na europske integracije te obrazovanje i osposobljavanje s europske perspektive.

Kao što je navedeno u čl. 35.2 Odluke o programu, operativni ciljevi programa Jean Monnet jesu:

- a) potaknuti izvrsnost predavačkih i istraživačkih aktivnosti kao i promišljanja o studijima europskih integracija na visokim učilištima unutar i izvan EZ
- b) osnažiti znanje i osviještenost među akademskim stručnjacima i europskim građanima o općim pitanjima povezanim s europskim integracijama
- c) dati potporu ključnim europskim ustanovama koje se bave pitanjima europskih integracija
- d) dati potporu postojanju europskih ustanova i udruženja visoke kvalitete aktivnih u području obrazovanja i osposobljavanja.

AKTIVNOSTI JEAN MONNET VEZANE ZA PREDAVAČKI/ISTRAŽIVAČKI RAD I PROMIŠLJANJA

1. NASTAVNI PROJEKTI (MODULI *JEAN MONNET*, KATEDRE *JEAN MONNETI AD PERSONAM* KATEDRE *JEAN MONNET*)

Cilj ove aktivnosti programa Jean Monnet je potaknuti predavački/istraživački rad i promišljanja u području studija europskih integracija na razini visokih učilišta unutar i izvan EU. Svrha je osnažiti znanje i osviještenost visokoškolskih nastavnika, studenata i građana diljem svijeta o pitanjima povezanim s europskim integracijama.

Prioritet će imati projekti:

- otvoreni studentima iz ostalih visokih učilišta (npr. iz istoga grada ili regije)
- koji nadilaze područje tečajeva koji su tradicionalno vezani uz predmete direktno povezane s europskim integracijama
- koji obrađuju specifične teme vezane uz europske integracije kao što su Europska politika susjedstva i dobro odgovorno upravljanje javnim politikama EU

[Type text]

- od kojih imaju koristi studenti koji ne dolaze automatski u vezu sa studijem europskih integracija (iz područja kao što su prirodne znanosti, tehničke znanosti, medicina, obrazovanje, umjetnost i jezici, itd.)
- koji imaju inovativni karakter i provode aktivnosti u zemljama i regijama koje još nisu ili nisu u dovoljnoj mjeri pokrivena programom
- koji uključuju profesore i nastavnike na sveučilištima koji još nisu imali koristi od programa
- koji doprinose učenju o europskim integracijama u osnovnim i srednjim školama, kao i u početnom strukovnom obrazovanju i osposobljavanju
- koji koriste skupinama civilnoga društva.

2. OSTALI AKADEMSKI I ISTRAŽIVAČKI PROJEKTI (*JEAN MONNET* CENTRI IZVRSNOSTI, AKTIVNOSTI INFORMIRANJA I ISTRAŽIVANJA I MULTILATERALNE ISTRAŽIVAČKE GRUPE)

Prioritet će imati projekti koji uključuju:

- akademske aktivnosti koje koriste multidisciplinarne resurse
- otvorenost ka civilnom društvu
- istraživače koji pripremaju doktorat ili nakon doktorata imaju manje od pet godina iskustva
- stvaranje zajedničkih međunarodnih aktivnosti i strukturnih veza s akademskim ustanovama iz ostalih zemalja u cilju stvaranja istraživačkih rezultata koje se ne bi moglo postići istraživačkim aktivnostima u nacionalnom okviru (ovaj se prioritet odnosi samo na Aktivnosti informiranja i istraživanja te Multilateralne istraživačke grupe)
- pokazivanje inovativnog karaktera i provođenje aktivnosti u zemljama i regijama koje još nisu obuhvaćene programom
- profesore i nastavnike na sveučilištima koji još nisu imali koristi od programa
- nacionalna ili međunarodna udruženja sveučilišnih nastavnika i istraživača specijaliziranih za studije o europskim integracijama
- razvijanje sadržaja te pedagoških metoda i alata koji doprinose podučavanju o europskim integracijama u osnovnoškolskom i srednjoškolskom obrazovanju, te početnom strukovnom obrazovanju i osposobljavanju
- razvijanje međunarodnih europskih projekata o pisanju povijesti vezano za proces europskih integracija sa zajedničkog europskog stajališta.